

Industriemonitor

maart 1999

Centraal Bureau voor de Statistiek

Divisie Landbouw, Nijverheid en Milieu
Sector Industrie

Voorburg/Heerlen, 1999

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
-	= nihil
-	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (00)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
1997-1998	= 1997 tot en met 1998
1997/1998	= het gemiddelde over de jaren 1997 tot en met 1998
1997/'98	= oogstjaar boekjaar schooljaar enz. beginnend in 1997 en eindigend in 1998
1987/'88-1997/'98	= boekjaar enz. 1987/'88 tot en met 1997/'98

In geval van afronding kan het voorkomen dat de totalen niet geheel overeenstemmen met de som der opgetelde getallen. Verbeterde cijfers in staten en tabellen zijn niet als zodanig gekenmerkt.

Explanation of symbols

.	= data not available
*	= provisional figure
x	= publication prohibited (confidential figure)
-	= nil
-	= (between two figures) inclusive
0 (00)	= less than half of unit employed
a blank	= category not applicable
1997-1998	= 1997 to 1998 inclusive
1997/1998	= average for the years 1997 up to and including 1998
1997/'98	= crop year financial year school year etc. beginning in 1997 and terminating in 1998
1987/'88-1997/'98	= book year etc. 1987/'88 up to and including 1997/'98

Detailed items in tables do not necessarily add to totals because of rounding. Revised figures are not marked as such.

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen 1999
Bronvermelding is verplicht.
Verveelvoudiging voor eigen gebruik of intern gebruik is toegestaan

Bestelinformatie

Wilt u steeds als eerste op de hoogte zijn van alle actuele ontwikkelingen over de industrie, neem dan contact op met de Sector Marketing en Verkoop, Heerlen. Telefoon 045 - 570 7070, fax 045 - 570 6268.

Abonnement: Prijs: f 190,- per jaar (12 nummers)
Losse nummers f26,-
Prijzen excl. administratie- en verzendkosten

Kengetal: K2/1999
ISSN 1384 - 6965

Centraal Bureau voor de Statistiek

Voorburg

Bezoekadres

Prinses Beatrixlaan 428

Voorburg

Postadres

Postbus 4000

2270 JM Voorburg

Telefoon: 070 - 337 38 00

Fax: 070 - 387 74 29

Heerlen

Bezoekadres

Kloosterweg 1

Heerlen

Postadres

Postbus 4481

6401 CZ Heerlen

Telefoon: 045 - 570 60 00

Fax: 045 - 572 74 40

Internet

<http://www.cbs.nl>

Inhoud

Artikel

- De industrie in 1998:
omzet vlakt af: productiegroei vertraagt 5
- *Industrie totaal*
Nederland en de industrie 9
- *Industrie per branche*
 - Voedings- en genotmiddelenindustrie 13
 - Textiel-, kleding- en lederindustrie 17
 - Papier- en grafische industrie 21
 - Aardolie-, chemische, rubber- en kunststofindustrie 25
 - Metaal-, elektrotechnische en transportmiddelenindustrie 29
 - Hout-, bouwmaterialen- en overige industrie 33
- *Gepubliceerde artikelen* 36
- *Gepubliceerde producttabellen* 37
- *Andere CBS-publicaties* 38
- *Informatieservice* 39
- *Alfabetische begrippenlijst* 40

De industrie in 1998: omzet vlakt af, productiegroei vertraagt

W. H. Heijnen¹

In 1997 heeft de industrie een forse groei van de omzet gekend. Mede door een slechts geringe toename van de arbeidskosten en het energieverbruik stijgt zowel het bruto bedrijfsresultaat als de winst vóór belastingen aanzienlijk. In het eerste kwartaal van 1998 zet de groei zich nog voort, wel wat minder uitbundig, maar vanaf het tweede kwartaal treedt er een kentering op. De afzetprijzen komen onder druk te staan en daarmee de groei van de omzet. Toch is het nog maar de vraag of deze ontwikkeling negatief doorwerkt in het bruto bedrijfsresultaat. Door de fors gedaalde prijzen van de grond- en hulpstoffen kan dat er nog wel eens positief uitspringen ten opzichte van 1997.

Forse groei industrie in 1997

Uit de voorlopige uitkomsten van de productiestatistieken blijkt dat het jaar 1997 voor de industrie een uitstekend jaar is geweest. De industriële omzet² neemt ten opzichte van 1996 met ruim 8% toe tot een totaal van 354 miljard gulden. Dit is 27 miljard gulden meer dan in 1996. Vooral de buitenlandse omzet groeit hard met 11% tegen bijna 6% groei van de binnenlandse omzet. De buitenlandse omzet komt daarmee in 1997 uit op 171 miljard gulden.

Een deel van de groei wordt verklaard uit de ten opzichte van 1996 met bijna 3% gestegen afzetprijzen. Per saldo komt de volumegroei van de omzet daarmee uit op een dikke 5%.

De totale productiewaarde, dit is inclusief de opbrengsten uit niet-industriële activiteiten, stijgt met ruim 30 miljard gulden tot bijna 377 miljard.

Tegenover deze toename van de productiewaarde staat een toename van de verbruikswaarde, de kosten van grond- en hulpstoffen en energie, van 23 miljard gulden. De toegevoegde waarde, het verschil van de productiewaarde en de verbruikswaarde, stijgt hierdoor met 7,5 miljard gulden tot 114 miljard. Door de geringe stijging van de arbeidskosten (exclusief de uitgaven voor uitzendkrachten) met 1 miljard gulden, dit is bijna 2%, neemt het bruto bedrijfsresultaat met ruim 6 miljard gulden toe tot 48 miljard. Na aftrek van de afschrijvingen en verrekening van de bijzondere baten en lasten en de ontvangen en betaalde interest blijft een winst vóór belastingen over van 29 miljard, dit is 22% meer dan in 1996.

Chemie boekt grootste omzetstijging

De chemische industrie (SBI 24) behaalt in 1997 de grootste omzetstijging binnen de industrie met een toename van 8,3 miljard gulden ofwel 17% tot een totale omzet van ruim 56 miljard. Van deze omzet wordt bijna 44 miljard behaald op de buitenlandse markt, 6 miljard gulden meer dan in 1996. Het bruto bedrijfsresultaat van de branche neemt met 1,5 miljard toe tot 9,4 miljard en de winst vóór belastingen met 0,4 miljard gulden tot 5,2 miljard, respectievelijk 19% en 9% toename.

Ook de metaal-elektro industrie (SBI 27-35) doet het goed in 1997 met een omzettoename van 8,2 miljard gulden (ruim 8%) tot een totaal van bijna 108 miljard. Het bruto bedrijfsresultaat van deze branche stijgt met 2,3 miljard, 20%, tot ongeveer 14 miljard en de winst voor belasting stijgt met 2,4 miljard tot een totaal van 8,3 miljard gulden, een toename van maar liefst 40% vergeleken met 1996.

In de voedings- en genotmiddelenindustrie stijgt de omzet met 4 miljard gulden tot 89 miljard een stijging van bijna 5%. Het bruto bedrijfsresultaat en de winst voor belastingen stijgen beide met 0,8 miljard gulden, respectievelijk 9% en 12%.

Toename industriële werkgelegenheid

Ook de werkgelegenheid laat een gunstige ontwikkeling zien ten opzichte van 1996. In 1997 staan, uitgedrukt in mensjaren (FTE) 4,5 duizend mensen meer op de loonlijst in de totale industrie. Deze stijging is toe te schrijven aan het aantal bedrijven, dat ten opzichte van 1996 met 1657 is toegenomen. De banengroei vindt plaats bij de kleine bedrijven (minder dan 20 werknemers). In 1997 bieden deze bedrijven aan bijna 6 duizend mensen meer werk. De werkgelegenheid bij de grote bedrijven (20 en meer werknemers) daalt daarentegen.

In totaal heeft de industrie in 1997 bijna 838 duizend mensen (FTE) op de loonlijst staan.

Naast het eigen loonlijst personeel maakt de industrie steeds meer gebruik van uitzendkrachten. De uitgaven voor uitzendkrachten laten dan ook al jaren een gestage stijging zien en zijn op vijf jaar tijd bijna verdubbeld. In 1993 werd ongeveer 2 miljard gulden betaald aan uitzendkrachten in 1997 is dit opgelopen tot bijna 4 miljard, ruim 500 miljoen gulden meer dan in 1996.

In 1996 komen de uitgaven aan uitzendkrachten overeen met ruim 72 duizend mensjaren. Voor de jaren 1997 en 1998 zijn op dit moment nog geen gegevens over het aantal mensjaren beschikbaar.

Groei omzet vlakt af in 1998

De opgaande lijn van de omzet in 1997 zet zich niet in dezelfde mate voort in 1998. Uit de voorlopige uitkomsten van de Maandenquête industrie blijkt dat de omzet in 1998 een toename van ongeveer 2% zal laten zien ten opzichte van 1997. De binnenlandse en buitenlandse omzet nemen ongeveer gelijk toe. Op basis van deze gegevens kan de totale industriële omzet, conform de definitie van de Productiestatistiek, voor 1998 op zo'n 360 miljard gulden geschat worden.

De afzetprijzen dalen in 1998 met ruim 2% ten opzichte van 1997. Per saldo resteert er dan toch nog een volumegroei van de omzet van ongeveer 4%.

Het productievolume, dat tot doel heeft de reële ontwikkeling weer te geven van de bruto toegevoegde waarde tegen factorkosten, ligt ruim 2% hoger dan in 1997 maar blijft daarmee toch behoorlijk achter op de in dat jaar gerealiseerde groei van ruim 4%.

In tabel 1 zijn voor de jaren 1997 en 1998 de indexcijfers weergegeven van de maandomzet van de industrie en van de producentenprijzen met de procentuele mutaties van 1997 op 1998. Tevens is de omzet vermeld zoals die uit de voorlopige uitkomsten van de productiestatistiek (PS) over het jaar 1997 is vastgesteld.

Tabel 1. Industriële verkopen 1997¹; indexcijfers van de maandomzet en van de afzetprijzen

SBI ²	verkopen	maandomzet			producentenprijs		
	PS 97	1997	1998	mutatie	1997	1998	mutatie
	m l d g l d	1990 = 100		%	1990 = 100		%
15-37	354,4	121	124	2	105	102	-2
15-16	89,1	118	120	1	109	106	-2
17	5,6	106	106	0	105	106	1
18	1,6	74	82	11	112	121	8
19	0,8	75	84	12	103	105	3
20	4,7	141	153	9	112	113	1
21	9,7	114	125	9	100	101	2
22	24,8	119	125	5	105	105	0
23	23,6	102	82	-19	98	78	-20
24	56,6	127	126	-1	100	96	-4
25	10,4	118	125	6	103	104	0
26	11,2	127	130	3	111	111	0
27-35	107,4	128	135	6	105	106	1
27	10,6	116	120	4	106	106	1
28	25,1	138	148	7	105	106	1
29	24,2	134	140	5	109	111	1
30	5,0	260	276	6	79	76	-4
30-33	28,5	136	136	0	97	97	0
34-35	19,3	110	128	17	113	115	1
36	7,9	131	142	9	112	113	1

¹ Voorlopige uitkomsten van de Productiestatistieken

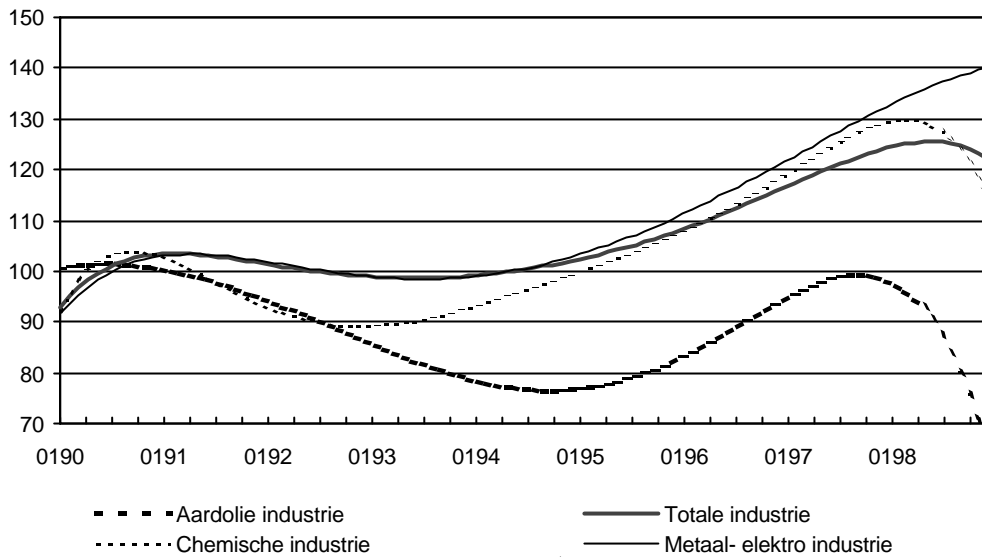
² Zie voor de verklaring van de SBI-codes pagina 44.

In grafiek 1 is de ontwikkeling van de omzet weergegeven voor de totale industrie, de aardolie-industrie, de chemische industrie en de metaal-elektro industrie. Voor de overzichtelijkheid en de leesbaarheid van de grafiek zijn de maandelijkse pieken en dalen uitgefilterd.

Fors negatief is de ontwikkeling van de aardolie-industrie (SBI 23). De ruwe aardolieprijzen zijn als gevolg van overproductie bij de winning en grote

voorraden in de loop van 1998 gekelderd tot rond de 10 dollar per vat aan het einde van het jaar, terwijl gemiddeld over 1997 de prijs nog rond de 20 dollar lag. Aardolieproducten zijn dan ook eind 1998 zo'n 25% goedkoper dan gemiddeld over 1997. De buitenlandse afzetprijzen staan wat meer onder druk dan de binnenlandse. Ongeveer de helft van de omzet van deze branche wordt behaald in het buitenland.

Grafiek 1. Ontwikkeling van de maandomzet, 1990=100

De totale omzet van de aardolie-industrie neemt met 19% af ten opzichte van 1997. Op de binnenlandse markt ligt het omzetverlies op ongeveer 23% en op de buitenlandse markt op ongeveer 16%. Door deze ontwikkelingen komt de omzet van de branche in 1998 rond de 19 miljard gulden uit. Ondanks deze forse daling van de omzet groeit het productievolume toch nog met ongeveer 1% ten opzichte van 1997. Het productievolume is een gangbare maat voor de reële ontwikkeling van de bruto toegevoegde waarde tegen factorkosten. Doordat de verbruiksprijzen meer gedaald zijn dan de afzetprijzen komt de toegevoegde waarde dus niet onder druk.

De omzet van de chemische industrie (SBI 24) bereikt in het eerste kwartaal van 1998 de top en vertoont sindsdien een lichte neerwaartse trend. Vergeleken met 1997 ligt de omzet in 1998 ongeveer 1% lager en komt daarmee uit rond de 56 miljard gulden.

Op de binnenlandse markt vertoont de chemie een daling van de omzet van zo'n 4% terwijl de buitenlandse markt zich handhaaft op het niveau van 1997, rond de 44 miljard gulden. De buitenlandse markt is voor de chemische industrie de belangrijkste markt: ongeveer 80% van de totale omzet gaat naar het buitenland. De daling van de afzetprijzen van chemische producten ten opzichte van 1997 bedraagt circa 4% zodat het omzetvolume toch nog zo'n 3% toeneemt.

De verbruiksprijzen voor de vervaardiging van chemische producten liggen in 1998 ongeveer 7% lager dan in 1997. Met name aardolieproducten zijn goedkoper geworden. Aardolieproducten zijn voor de chemische industrie een belangrijke groep grondstoffen, zowel voor energetisch gebruik als voor verdere synthese.

Doordat de verbruiksprijzen meer gedaald zijn dan de afzetprijzen komt de toegevoegde waarde niet onder druk. Het productievolume groeit dan ook nog

met ruim 1%. Maar vergeleken met de bijna 7% groei in 1997 is dat een behoorlijke terugval.

De metaal-elektro industrie (SBI 27-35) realiseert in 1998 een omzetgroei van 6% en zal in 1998 rond de 112 miljard gulden uitkomen. Hierbij groeit de binnenlandse omzet van de metaal-elektro branche iets harder dan de buitenlandse omzet, ongeveer 7% tegen 4%. De afzetprijzen vertonen in 1998 een lichte stijging van ongeveer 1%. In volume uitgedrukt is er dus sprake van een omzettoename van ongeveer 5%.

De verbruiksprijs voor deze branche ligt op ongeveer hetzelfde niveau als in 1997.

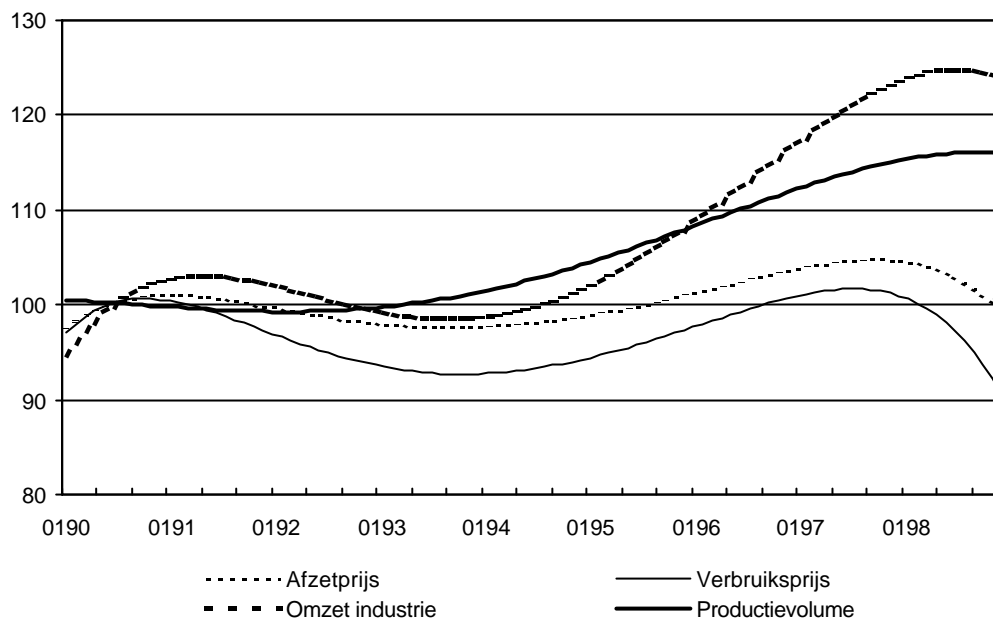
Het productievolume laat in 1998 een groei van ruim 3% zien ten opzichte van 1997. Dit is een terugval van ruim 1 procentpunt vergeleken met de ruim 4% groei in 1997.

Opvallend binnen deze branche is de transportmiddelenindustrie (SBI 34-35). Deze doet het in 1998 erg goed met een omzettoename van 17%. De Nederlandse transportmiddelenindustrie profiteert mee van de toegenomen vraag naar auto's van zowel particulieren als van het bedrijfsleven. Zo zijn bijvoorbeeld de investeringen in vervoermiddelen over de eerste drie kwartalen van 1998 ruim 9% hoger dan over dezelfde periode van 1997.

De voedings- en genotmiddelenindustrie behaalt in 1998 een omzetgroei van 1%. De omzet over 1998 komt daarmee rond de 90 miljard gulden uit. Bij een prijsdaling van ruim 2% is er dus in volume gesproken nog een omzettoename van ongeveer 3%.

De prijzen van grond- en hulpstoffen voor de voedings- en genotmiddelenindustrie liggen circa 6% lager dan in 1997. Het productievolume neemt ten opzichte van 1997 met bijna 1% toe. Dit is een forse terugval. In 1997 was de groei nog bijna 3% ten opzichte van het voorliggende jaar.

Grafiek 2. Ontwikkeling van de maandomzet van de industrie, afzetprijs, verbruiksprijs en productievolume (1990=100)

Dalende prijzen

Voor een groot gedeelte wordt de afvlakking van de omzetgroei dus veroorzaakt door de dalende afzetprijzen. De daling van de afzetprijzen is onder andere een gevolg van de fors gedaalde verbruiksprijzen, de prijzen voor de grond- en hulpstoffen. De verbruiksprijs voor de industrie daalt bijna 6% ten opzichte van 1997. Met name de prijs van aardolie en de prijzen van land- en tuinbouwproducten zijn fors gedaald in 1998. In grafiek 2 is de ontwikkeling weergegeven van de industriële maandomzet, de afzetprijzen, de verbruiksprijzen en het productievolume. Voor de overzichtelijkheid en de leesbaarheid van de grafiek zijn de maandelijkse pieken en dalen uitgefilterd.

Doordat de verbruiksprijzen meer dalen dan de afzetprijzen zullen gezien de verhouding tussen de productiewaarde en de verbruikswaarde, de toegevoegde waarde en daarmee ook de marges per eenheid product niet onder druk komen. Dit blijkt ook uit de positieve ontwikkeling van 2,4% van 1997 op 1998 van het productievolume. Het productievolume geeft de reële ontwikkeling van de bruto toegevoegde waarde tegen factorkosten weer.

Wanneer de bruto toegevoegde waarde wordt verminderd met de kostprijshogende heffingen en belastingen en de arbeidskosten, resteert het bruto bedrijfsresultaat. De arbeidskosten vormen de grootste post. Uit de voorlopige cijfers van de CAO-lonen in de industrie blijkt dat de loonkosten ruim 3% stijgen in vergelijking met 1997. Aangezien de arbeidskosten ongeveer 55% van de toegevoegde waarde uitmaken betekent dit dat het bruto bedrijfsresultaat er ten opzichte van 1997 nog positief kan uitspringen.

Er zijn ook nog andere signalen dat 1998 voor de industrie ondanks de afvlakkende omzetgroei en vertragende productie toch nog een redelijk jaar is geweest:

- de benutting van de beschikbare productiecapaciteit, de bezettingsgraad, ligt over geheel 1998 fractioneel zelfs iets hoger dan over 1997;
- het aantal faillissementen daalt met 10% van 525 in 1997 naar 475 in 1998;
- het aantal openstaande vacatures ligt gemiddeld over de eerste drie kwartalen van 1998 ongeveer 4 duizend hoger dan in de vergelijkbare periode van 1997;
- het aantal banen groeit over de eerste drie kwartalen met 1% ten opzichte van dezelfde periode in 1997. De groei doet zich zowel bij de voltijd banen voor (1%) als bij de deeltijd banen (2%). Het aantal flexibele banen is over deze periode nagenoeg constant. Gemiddeld zijn er over de eerste drie kwartalen van 1998 in de industrie 1 miljoen 25 duizend banen.

Producentenvertrouwen dalend

Dat het met name in de tweede helft van 1998 allemaal wat minder gaat in de industrie blijkt uit het producentenvertrouwen. Na records in 1997 en een redelijk stabiel hoog niveau in het eerste half jaar van 1998, valt dit in september plotseling scherp terug en daalt vervolgens van maand op maand. Afnemende groei van de productie, een sinds september dalende orderpositie, dalende exporten en oplopende voorraden gereed product maken de ondernemers in de industrie er niet geruster op wat er in 1999 gaat gebeuren. Toch ligt de orderpositie in de eerste drie kwartalen van 1998 ruim 3% boven het gemiddelde van vorig jaar. Alleen het vierde

kwartaal daalt deze, maar ligt nog steeds 1% boven het jaargemiddelde van 1997.

De economische crises in Azië en Rusland en meer recent ook in Zuid-Amerika spelen natuurlijk een rol bij de beoordeling door de ondernemers doordat ze enerzijds een afnemende vraag en anderzijds een toenemende concurrentie uit deze landen verwachten waardoor de afzet en de prijzen onder druk komen te staan.

Investerings op recordniveau

Ondanks de afvlakkende groei en het dalende producentenvertrouwen komen de investeringen in vaste activa naar verwachting van de ondernemers in 1998 uit op een recordniveau van ruim 18 miljard gulden, dat is 5% meer dan in 1997. Deze toename ligt echter een stuk lager dan de 16% die van 1996 op 1997 werd gerealiseerd.

De grote stijging van 1996 op 1997 komt echter bijna volledig voor rekening van de aardolie-industrie met een toename van ruim 3 miljard gulden tot een niveau van 3,5 miljard, een voor deze bedrijfstak ongekeerd hoog bedrag.

Relatief gezien is in 1998 de chemische industrie koploper met een toename van een dikke 60% ten opzichte van 1997 tot een niveau van 4,5 miljard gulden. In 1997 liet deze branche nog een daling ten opzichte van 1996 zien van bijna 7%.

De metaal-elektro industrie verwacht 30% meer te investeren in 1998 en brengt daarmee de totale investeringen op een bedrag van 5,5 miljard gulden.

De ondernemers in de voedings- en genotmiddelenindustrie verwachten dat in 1998 de investeringen zo'n 3,4 miljard zullen bedragen, een toename van 8% vergeleken met 1997.

Voor 1999 is de verwachting dat de investeringen in vaste activa in de industrie uitkomen op ongeveer 17,5 miljard gulden.

¹ De auteur is werkzaam bij de Sector Industrie van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

² De industriële omzet volgens de definitie van de productie is de factuurwaarde van de verkochte producten en de verrichte loon- en andere diensten, inclusief accijnzen en doorberekende kosten van eigen vervoer, onder aftrek van externe verkoopkosten.

Nederland en de industrie

De omzet in de industrie vertoont een licht dalende trend. Dalende afzetprijzen, vooral bij export, zijn hieraan debet. Dit wordt echter gecompenseerd doordat ook de verbruiksprijzen afnemen, en zelfs in een hoger tempo dan de afzetprijzen. Voor de komende maanden verwachten de ondernemers een toename van de bedrijvigheid.

Economische groei

De recent beschikbaar gekomen jaarcijfers van de economische groei laten zien dat 1998 voor de Nederlandse economie opnieuw een goed jaar is geweest. De economische groei voor 1998 komt uit op 3,7%. Daarmee is de volumestijging van het bruto binnenlands product (BBP) vergelijkbaar met die van 1997, toen de economische groei 3,6% bedroeg. In de loop van het jaar 1998 is het tempo van de groei echter teruggelopen tot 3,1% in het vierde kwartaal.

Internationale ontwikkelingen

Vergeleken met het buitenland presteert Nederland bovengemiddeld. De economische groei ligt in de meeste EU-landen rond het gemiddelde van 2,9% voor de eerste drie kwartalen van 1998. In Italië is de economische groei beduidend lager dan het gemiddelde. Finland scoort de hoogste economische groei binnen de Europese Unie (5,5%) en wordt gevolgd door Spanje (3,9%).

De Verenigde Staten hebben in 1998 het volume van het BBP zien groeien met 3,9% ten opzichte van 1997. Teleurstellend is de afname (-3,0%) van het volume van het BBP in Japan.

Industriële omzet daalt

De industriële omzet daalt in december met ruim 7% vergeleken met december 1997, terwijl december 1998 een werkdag meer telt.

Het blijkt dat de buitenlandse omzet aanzienlijk meer is gedaald dan de binnenlandse omzet. Deze omzetonwikkeling kan niet los gezien worden van de prijsontwikkelingen. De afzetprijzen zijn in dezelfde periode gemiddeld met 5% afgenomen: de buitenlandse afzetprijzen met bijna 7%, de binnen-

landse met 3%. Bij de verbruiksprijzen is de daling nog aanzienlijk sterker, namelijk ruim 9%, en voor geïmporteerde goederen ruim 11%.

Het volume van de gemiddelde dagproductie is in december met 2,7% gedaald ten opzichte van december 1997.

Orderpositie licht verbeterd

In januari melden de ondernemers in de industrie dat de orderportefeuille wat beter gevuld is dan in de voorafgaande maand. De index van de orderpositie stijgt in januari met 0,7 indexpunt naar 98,7 (maart 1996=100). Deze index is een maat voor het aantal maanden werk in voorraad.

Producentenvertrouwen stijgt licht

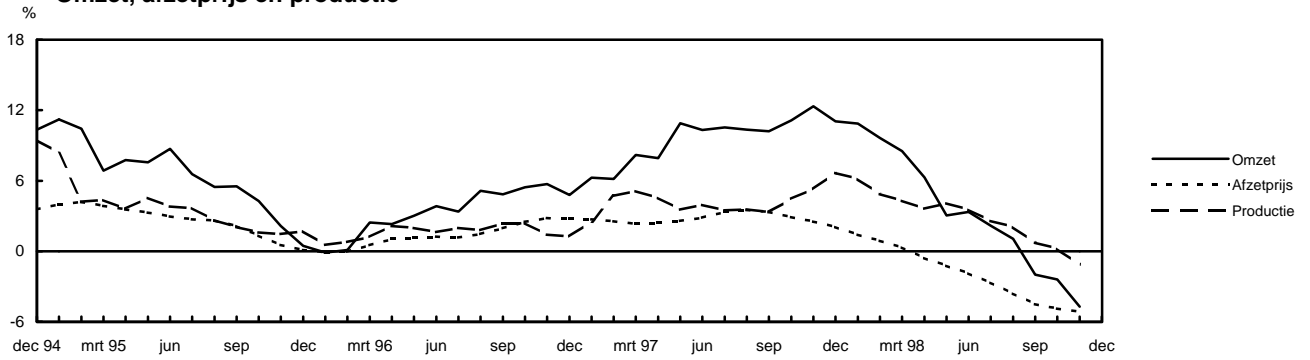
Het producentenvertrouwen, de stemmingsindicator van de ondernemers in de industrie, is in januari licht gestegen. Uit de resultaten van de Conjunctuurtest blijkt dat de ondernemers wat gunstiger zijn gestemd. Het producentenvertrouwen komt in januari uit op 0,6 en ligt daarmee 0,4 punt hoger dan in december en november 1998, toen het laagste niveau sinds het voorjaar van 1996 werd bereikt. Ter vergelijking: in november 1997 is een recordwaarde van 7,2 bereikt.

Verwachtingen

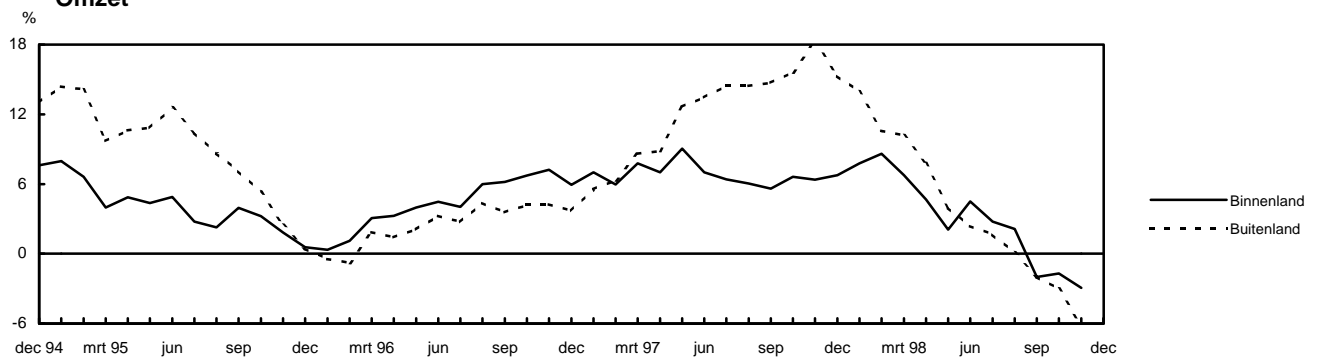
De ondernemers in de industrie spreken in januari de verwachting uit dat de bedrijvigheid in de maanden februari tot en met april zal toenemen. Aan de maandenlange reeks van prijsdalingen komt naar verwachting nog geen einde: de ondernemers voorzien een verdere daling van de verkoopprijzen.

Procentuele ontwikkeling t.o.v. dezelfde periode voorgaand jaar (3-maands voortschrijdend gecentreerd gemiddelde)

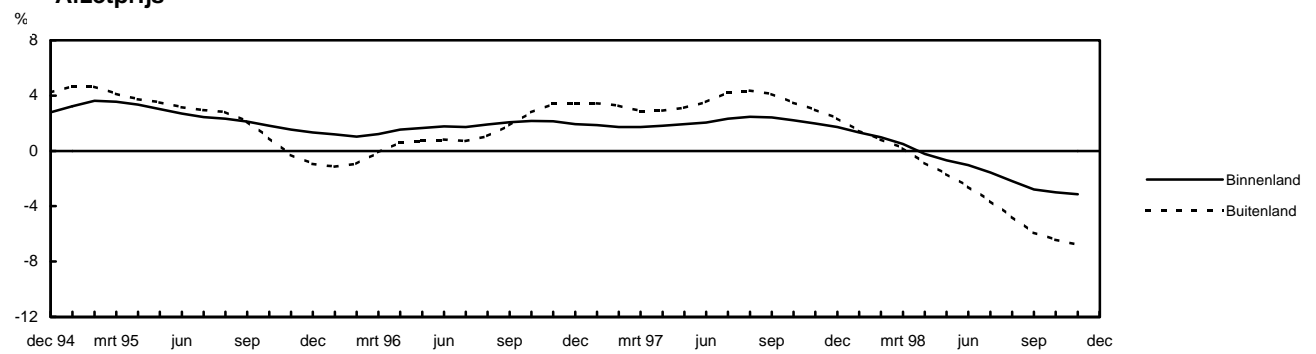
Omzet, afzetprijs en productie

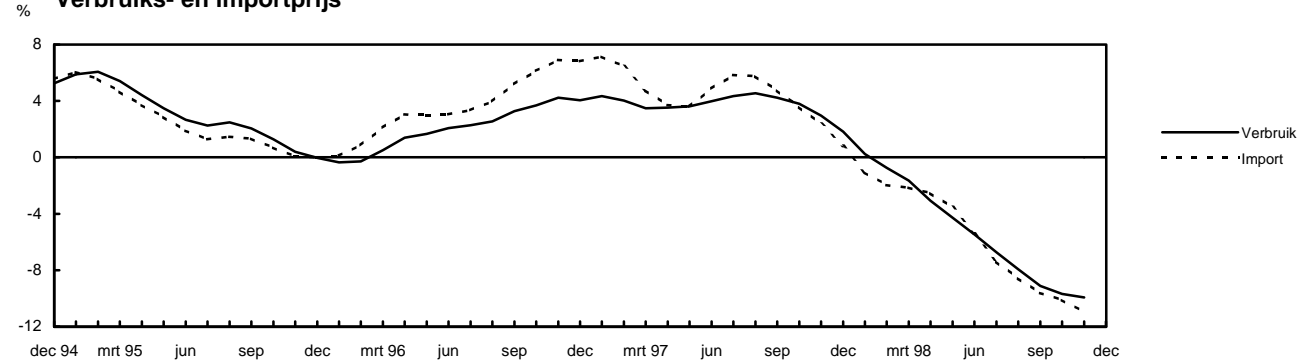
Omzet

Afzetprijs

Verbruiks- en importprijs

Tabel 1.1

Kerngegevens: Nederland en de industrie

General figures: Netherlands and the manufacturing industry

	Eenheid c.q. basis	jaar		kwartaal				maand				Ontwik- keling in % ¹⁾	
		1997	1998	1997		1998		1997		1998			
				4e kw.	1e kw.	3e kw.	4e kw.	nov.	dec.	okt.	nov.		dec.
1990=100													
Industrie													
Omzet (waarde)		121,4	123,9	130,9	123,5	120,8	124,7	127,0	128,3	131,5	123,5	119,1	-7,1
binnenland		116,7	119,4	124,7	118,5	126,3	140,0	122,3	120,2	126,1	119,6	117,2	-2,5
buitenland		126,1	128,3	137,0	128,3	125,9	128,4	131,6	136,2	136,9	127,3	121,0	-11,2
Ontvangen orders (waarde)		129,0	129,5	138,6	134,1	120,1	132,2	136,2	135,4	135,2	129,4	132,1	-2,4
binnenland		119,6	129,1	126,3	131,0	118,3	132,8	118,7	122,7	130,4	133,5	134,6	9,6
buitenland		137,4	129,9	149,6	136,8	121,8	131,8	151,9	146,7	139,6	125,9	129,8	-11,5
Afzetprijs		104,9	102,5	105,6	104,4	101,9	100,2	105,7	105,1	100,5	100,2	99,8	-5,0
binnenland		108,0	106,7	108,6	108,0	106,3	105,2	108,7	108,2	105,5	105,1	104,9	-3,0
buitenland		102,4	99,2	103,2	101,7	98,5	96,2	103,4	102,6	96,7	96,3	95,7	-6,7
Verbruiksprijs		102,2	96,3	102,7	100,0	95,1	92,5	103,1	101,5	93,3	92,3	92,0	-9,4
import		102,4	95,9	102,9	99,9	94,6	91,6	103,1	101,7	92,8	91,9	90,3	-11,3
Productie (volume gemiddelde dag)		113,6	116,3	119,7	115,7	108,4	118,4	122,1	117,0	121,3	120,0	113,9	-2,7
Productie (seizoen gecorrigeerd)		113,6	116,3	116,2	117,6	115,6	114,7	117,8	115,8	116,2	115,7	112,3	-3,0
Bruto Toegevoegde Waarde (fk, volume)		116,0	.	120,0	118,0	114,3	.						0,9
Vacatures													
openstaand ²⁾	1000	15	.	17	18	18	.						20,0
ontstaan	1000	84	.	21	23	20	.						-4,8
vervuld	1000	78	.	19	22	23	.						4,5
Aantal bedrijven ³⁾													
Uitgesproken faillissementen	1	523	475	118	121	130	115	34	35	34	40	41	
Aantal werkdagen	1	254	255	64	63	66	65	20	21	22	21	22	
Energieverbruik	PJ	1186	.	310	306	291	.						
1990=100													
Nederland													
Bruto Binnenlands Product (volume, mp)		118,6	123,0	122,6	119,7	119,4	126,4						3,1
Gezinsconsumptie (volume)		117,8	.	120,3	118,7	124,4	.						5,0
Bedrijfsinvesteringen (volume)		118,4	.	122,8	121,7	113,0	.						4,1
Invoer van goederen en diensten (volume)		134,5	.	140,2	145,2	140,2	.						5,6
Uitvoer van goederen en diensten (volume)		139,7	.	148,5	147,5	144,0	.						5,1
Geregistreerde werkloosheid ⁴⁾	1000	375	287	336	346	271	260	336	340	262	260	265	-22,1
Vacatures													
openstaand ²⁾	1000	85	.	106	122	118	.						43,9
ontstaan	1000	656	.	177	204	189	.						14,5
vervuld	1000	621	.	153	188	211	.						22,0
Aantal uren uitzendkrachten	mln uren	351,2	.	93,5	91,0	103,3	.						3,9
Aantal bedrijven ³⁾													
Uitgesproken faillissementen ⁵⁾	1	4409	4015	1115	1081	1059	851	381	337	299	280	272	
Energieverbruik	PJ	3028	.	835	849	638	.						
Consumentenvertrouwen													
economische klimaat	⁶⁾	15	15	14	20	22	-5	14	12	4	-11	-8	
koopbereidheid	⁶⁾	19	20	20	26	22	5	20	16	-13	14	13	
consumentenprijsindexcijfers	⁶⁾	12	18	10	17	21	14	11	8	15	14	13	
Consumentenprijsindexcijfers	1995=100	104,2	106,3	105,3	105,4	106,4	107,1	105,4	105,1	107,3	107,2	106,9	1,7
CBS-koersindex algemeen	1995=100	564,8	713,0	609,1	675,1	741,4	660,9	592,0	610,5	604,1	685,3	693,3	
Gemiddeld rendement staatsleningen	%	5,22	4,53	5,26	4,80	4,42	4,08	5,33	5,12	4,15	4,17	3,91	

¹⁾ Laatst gepubliceerde maand t.o.v. vergelijkbare maand voorgaand jaar. Kwartaalcijfers laatst gepubliceerde kwartaal t.o.v. kwartaal voorgaand jaar.²⁾ Jaarcijfer is gemiddelde.³⁾ Stand per 1 januari.⁴⁾ Kwartaalcijfer, betreft middelste maand van het kwartaal.⁵⁾ Bedrijven en instellingen.⁶⁾ Verschil in percentage toegenomen / groot (+) en afgenomen / klein (-).

Tabel 1.2

Conjunctuurtest ¹⁾ gegevens: Industrie

Business survey figures: Manufacturing industry

	Eenheid ²⁾	jaar		kwartaal					maand			Gemidd.	
		1997	1998	1997	1998			1997	1998		1999	laatste	
				4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	dec.	jan.	dec.	jan.	12 mnd.
Producentenvertrouwen		5,3	3,7	6,0	5,4	5,4	3,5	0,5	4,5	0,2	0,2	0,6	3,3
Orderontvangst t.o.v. vorige maand		8	3	5	8	4	0	-2	6	4	1	2	2
binnenlandse markt		5	2	3	7	2	2	-2	2	1	-1	0	2
buitenlandse markt		8	1	8	8	3	-4	-3	13	7	0	4	1
Bedrijvigheid t.o.v. vorige maand		7	3	6	8	5	2	-1	7	0	-2	-2	3
Bezettingsgraad ³⁾	%	84,7	85,0	84,9	85,7	85,6	84,9	83,7					85,0
Productiebelemmeringen ³⁾													
geen	%	84	83	86	86	83	81	83					83
stagnatie a.g.v.													
onvoldoende vraag	%	6	7	5	5	6	7	9					7
tekort aan arbeid	%	3	4	3	3	5	6	3					4
te geringe productiecapaciteit	%	3	3	2	3	3	2	2					3
overige belemmeringen	%	4	3	4	3	3	4	3					3
Orderpositie	⁴⁾	96,6	99,1	98,5	99,0	99,9	99,9	97,5	97,9	98,7	98,0	98,7	99,1
Beoordelingen:													
orderontvangst		0	-4	0	0	-2	-4	-10	-1	0	-6	-6	-5
orderpositie totaal		0	-2	2	2	0	-1	-7	2	1	-6	-5	-2
orderpositie buitenland		1	-2	2	2	1	-3	-7	2	2	-6	-6	-3
productiecapaciteit		2	1	1	-1	-1	2	3					1
voorraden gereed product		2	4	1	3	2	5	6	2	2	6	7	4
Concurrentiepositie t.o.v. kw t-1													
binnenlandse markt		5	4	8	5	4	2	5					4
buitenlandse markt													
binnen Europese Unie		6	4	7	6	3	4	3					4
buiten Europese Unie		7	1	8	4	0	-1	-1					1
Verwachting													
buitenlandse afzet komende 3 mnd		14	7	12	14	4	3	5					7
bedrijvigheid komende 3 mnd		11	9	4	14	8	11	1					8
verkoopprijs komende 3 mnd		7	0	14	5	-1	-3	-2	16	9	1	-3	-1
personeelssterkte komende 6 mnd		-3	-1	0	-2	0	0	0					-1
toe- of afname personeelssterkte	%	-0,5	-0,2	-0,2	-0,2	0,0	-0,1	-0,4					-0,2

¹⁾ De vragen zoals ze in de Conjunctuurtestenquête worden gesteld, zijn te vinden in de alfabetische begrippenlijst.²⁾ Verschil in percentage toegenomen / groot (+) en afgenomen / klein (-), tenzij anders vermeld.³⁾ Het kwartaalcijfer heeft betrekking op de laatste maand (verslagmaand) van het betreffende kwartaal.⁴⁾ Indices: maart 1996=100.

Voedings- en genotmiddelenindustrie

Van de exceptionele groei van de gezinsconsumptie in 1998 heeft de voedings- en genotmiddelenindustrie niet kunnen profiteren. De consumptie van voedings- en genotmiddelen is nauwelijks toegenomen. De omzet van de branche laat dan ook maar een bescheiden groei zien, die uitsluitend te danken is aan de buitenlandse markt.

Bescheiden omzetgroei in 1998

De voedings- en genotmiddelenindustrie sluit de laatste maand van 1998 af met een daling van de omzet van ruim 2% ten opzichte van dezelfde maand van 1997. Vooral de binnenlandse omzet daalt fors met bijna 5%. Een groot deel van deze omzetafname wordt verklaard door de daling van de afzetprijzen met ruim 4%.

De buitenlandse omzet in december stijgt daarentegen met bijna 1%, bij een prijsdaling van eveneens ruim 4%. In volume gemeten is dit dus een toename van bijna 5%.

Over het gehele jaar 1998 komt de omzetgroei uit op 1% ten opzichte van het voorliggende jaar. Deze bescheiden toename is uitsluitend te danken aan de positieve ontwikkeling van de omzet op de buitenlandse markt. In vergelijking met 1997 stijgt de buitenlandse omzet in 1998 ongeveer 2,5% tegen een nulgroei van de binnenlandse omzet.

Deze ontwikkeling op de binnenlandse markt is opmerkelijk omdat de gezinsconsumptie in 1998 een exceptionele groei laat zien van 4,4%. Dit is in meer dan twintig jaar niet voorgekomen. Maar aan voedings- en genotmiddelen is in volume gemeten slechts 0,2% meer geconsumeerd.

Omzetcijfers gedempt door prijsontwikkeling

De omzetontwikkeling in 1998 is gedempt doordat de afzetprijzen in 1998 ruim 2% lager liggen dan in 1997. Wanneer rekening wordt gehouden met deze prijsontwikkeling is er in volume gemeten toch sprake van een toename van ruim 3%.

De prijsdalingen op de binnenlandse en de buitenlandse markt ontlopen elkaar nauwelijks.

Daardoor is de volumeontwikkeling op de buitenlandse markt ruim twee maal zo groot als op de binnenlandse markt, ruim 4% tegen 2%.

De dalende afzetprijzen zijn het gevolg van de sterk gedaalde prijzen van de grond- en hulpstoffen. Deze dalen in 1998 met dik 6% ten opzichte van 1997.

Redelijke start 1999

Uit de Conjunctuurttest over januari 1999 blijkt dat de verkopen ten opzichte van december enigszins zijn gestegen. Gecorrigeerd voor seizoeneffecten is er sprake van een duidelijke toename.

De buitenlandse verkopen nemen zelfs fors toe, maar ook de binnenlandse verkopen laten na seizoenscorrectie een lichte toename zien.

Volgens de ondernemers is de bedrijvigheid in januari licht gedaald, maar ook hier is er gelet op het seizoen sprake van een lichte toename.

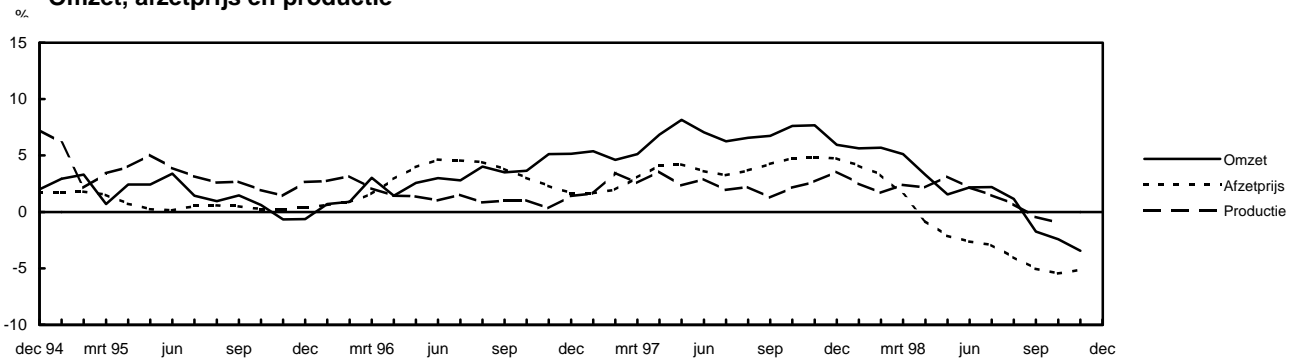
In vergelijking met december is de stemming van de ondernemers in januari iets minder pessimistisch. Men oordeelt wat gunstiger over zowel de totale afzet als de buitenlandse afzet in januari.

Meer ondernemers vinden dat de voorraden gereed product wat te groot zijn.

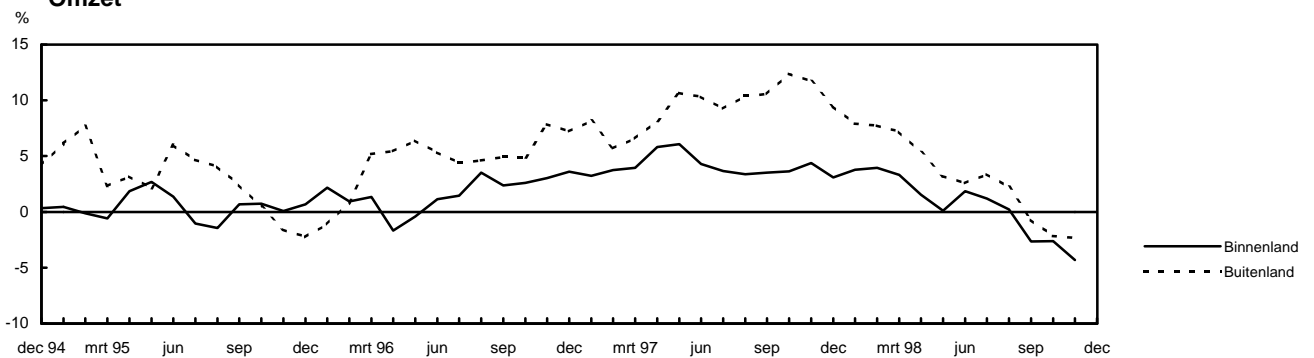
Verwachtingen

In de maanden februari tot en met april voorzien de ondernemers een stijging van de prijzen en een toename van de bedrijvigheid. Een toename van de bedrijvigheid is echter een normaal patroon voor deze periode van het jaar.

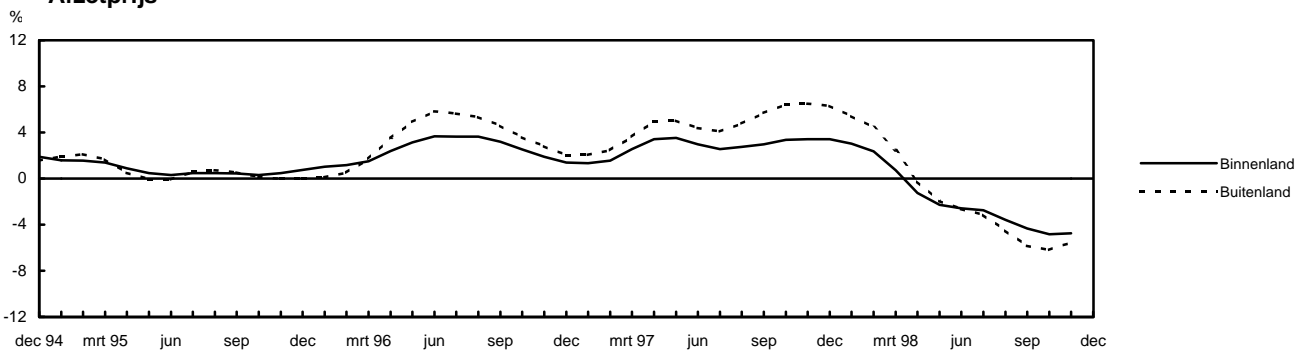
Omzet, afzetprijs en productie

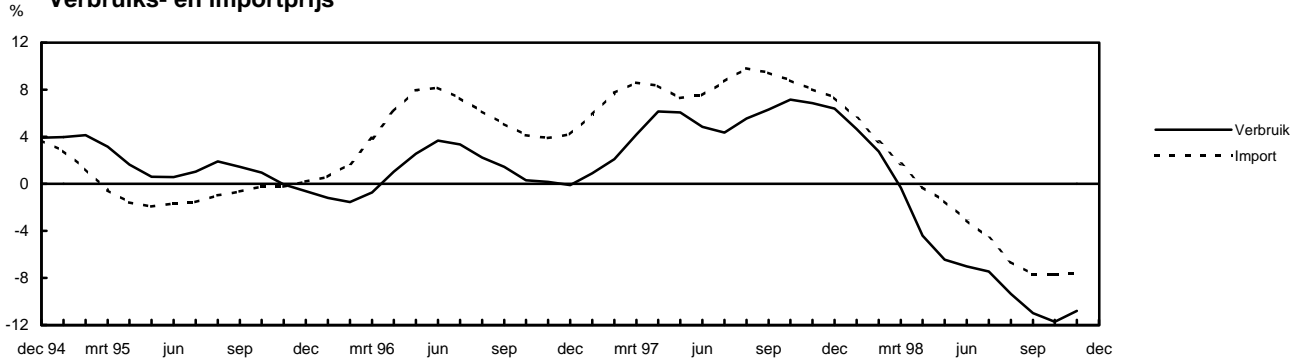
Omzet

Afzetprijs

Verbruiks- en importprijs

Tabel 2.1

Kerngegevens: Voedings- en genotmiddelenindustrie

General figures: Manufacture of foodproducts, beverages and tobacco

	Eenheid	jaar		kwartaal				maand				Ontwik- keling in % ¹⁾	
		1997	1998	1997		1998		1997		1998			
				4e kw.	1e kw.	3e kw.	4e kw.	nov.	dec.	okt.	nov.		dec.
1990=100													
Omzet (waarde)		118,3	119,6	123,0	119,0	119,8	118,7	119,0	119,6	123,2	116,3	116,7	-2,4
binnenland		111,2	111,1	115,9	111,1	110,1	110,9	111,3	115,9	114,9	107,6	110,2	-4,9
buitenland		127,5	130,8	132,3	129,4	132,5	128,9	129,0	124,4	134,0	127,6	125,2	0,7
Afzetprijs		108,7	106,4	109,6	108,7	105,6	104,0	109,7	109,0	104,0	103,6	104,5	-4,2
binnenland		110,0	107,7	110,5	109,9	107,1	105,2	110,6	110,0	105,4	104,8	105,4	-4,2
buitenland		107,1	105,0	108,6	107,3	103,9	102,6	108,7	107,9	102,3	102,2	103,4	-4,1
Verbruiksprijs		104,5	98,1	104,6	102,8	96,6	93,3	105,3	103,5	93,1	92,5	94,4	-8,8
import		114,9	111,4	114,9	115,9	109,6	106,1	115,1	115,2	105,3	106,9	106,2	-7,8
Productie (volume gemiddelde dag)		122,1	.	131,1	121,6	116,2	.	136,0	126,6	130,2	132,0	.	-2,9
Bruto Toegevoegde Waarde (fk, volume)		130,7	.	139,7	123,4	133,9	.						0,3
Aantal bedrijven ²⁾	1000	5,8	5,5										
Uitgesproken faillissementen	1	71	48	21	12	14	6						
Aantal werkdagen	1	254	255	64	63	66	65	20	21	22	21	22	
Energieverbruik	PJ	94	.	30	25	23	.						

¹⁾ Laatste gepubliceerde maand t.o.v. vergelijkbare maand voorgaand jaar. Kwartaalcijfers laatste gepubliceerde kwartaal t.o.v. kwartaal voorgaand jaar²⁾ Stand per 1 januari.

Tabel 2.2

Conjunctuurtest ¹⁾ gegevens: Voedings- en genotmiddelenindustrie

Business survey figures: Manufacture of foodproducts, beverages and tobacco

	Eenheid	jaar		kwartaal				maand				Gemidd. laatste 12 mnd.	
		1997	1998	1997		1998		1997		1998			
				4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	dec.	jan.	dec.		jan.
Verkoop / orderontvangst t.o.v. vorige maand		13	12	15	12	14	8	12	19	-6	16	4	13
binnenlandse markt		6	6	8	4	9	4	9	13	-14	11	-7	7
buitenlandse markt		21	15	24	20	16	10	15	23	8	20	20	16
Bedrijvigheid t.o.v. vorige maand		8	5	14	4	6	3	7	12	-9	4	-4	5
Bezettingsgraad ³⁾	%	85,1	85,5	84,9	85,2	85,6	85,5	85,5					85,5
Productiebelemmeringen ³⁾													
geen	%	83	85	85	90	86	84	80					85
stagnatie a.g.v.													
onvoldoende vraag	%	5	9	4	4	8	8	15					9
tekort aan arbeid	%	1	1	2	0	2	2	1					1
te geringe productiecapaciteit	%	5	1	2	1	1	1	1					1
overige belemmeringen	%	7	4	7	5	3	5	3					4
Beoordelingen:													
verkoop / orderontvangst		2	-9	-1	-9	-8	-11	-10	-4	-11	-8	-9	-9
afzet / orderpositie totaal		-6	-10	-5	-6	-7	-11	-14	-4	-8	-13	-8	-10
afzet / orderpositie buitenland		-5	-10	-6	-6	-6	-15	-12	-6	-9	-10	-7	-10
productiecapaciteit		2	6	3	5	1	8	10					6
voorraden gereed product		1	4	0	4	-2	5	7	1	5	7	11	4
Concurrentiepositie t.o.v. kw t-1													
binnenlandse markt		7	8	8	11	8	6	8					8
buitenlandse markt													
binnen Europese Unie		20	16	17	20	11	20	12					16
buiten Europese Unie		19	16	21	15	16	14	17					16
Verwachting													
buitenlandse afzet komende 3 mnd		21	18	12	19	20	17	14					18
bedrijvigheid komende 3 mnd		10	14	5	18	14	17	6	12	6	1	14	14
verkoopprijs komende 3 mnd		11	12	22	18	10	12	6	22	14	8	10	11
personeelssterkte komende 6 mnd		-4	-4	-7	-10	-9	2	3					-4
toe- of afname personeelssterkte	%	-0,1	-0,2	-0,3	-0,1	-0,2	0,3	-0,6					-0,2

¹⁾ De vragen zoals ze in de Conjunctuurtestenquête worden gesteld, zijn te vinden in de alfabetische begrippenlijst.²⁾ Verschil in percentage toegenomen / groot (+) en afgenomen / klein (-), tenzij anders vermeld.³⁾ Het kwartaalcijfer heeft betrekking op de laatste maand (verslagmaand) van het betreffende kwartaal.

Textiel-, kleding-, leder- en schoenindustrie

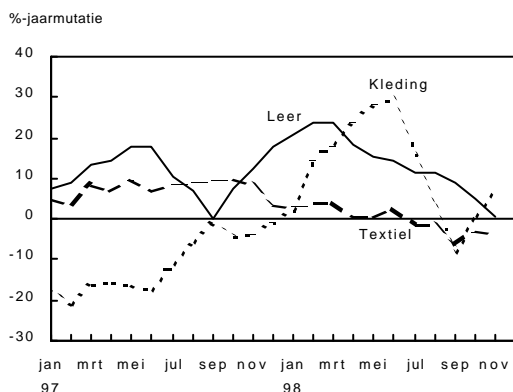
In het vierde kwartaal daalt de omzet ruim 2%. Hiermee komt de totale omzet voor 1998 uit op een stijging van bijna 3%. In januari gaat de bedrijvigheid licht omhoog bij stabiel blijvende orderontvangst. De hoeveelheid werk in voorraad neemt af en eveneens dalen de te grote voorraden. De ondernemers verwachten een stabiele bedrijvigheid.

Omzet in 1998 bijna 3% omhoog

Na een daling van de omzet in het vierde kwartaal van ruim 2% komt de totale omzettoename van 1998 uit op 3%. De binnen- en buitenlandse omzet stijgen nagenoeg gelijk. Aangezien de afzetprijsontwikkeling 3% bedraagt, komt de volumeontwikkeling op nul uit. Op dit punt lopen de binnen- en buitenlandse ontwikkelingen wel uiteen. De stijging van bijna 4% van de buitenlandse afzetprijzen is namelijk groter dan de 2% toename van de binnenlandse afzetprijzen. Het buitenlandse omzetvolume daalt 1%, terwijl het binnenlandse afzetvolume 1% stijgt.

De verbruiksprijzen stijgen in 1998 met 0,5% en dat is in vergelijking met de afzetprijzen minder hard. Dit is gunstig voor de winst per eenheid product. De geringe stijging van de verbruiksprijzen is voornamelijk een gevolg van de stabiele importprijzen, die in deze branche voor driekwart de verbruiksprijzen bepalen.

Omzetontwikkeling: textiel-, kleding- en leerindustrie (gecentreerd 3-maandsvoortschrijdend gemiddelde)

Omzet in december licht gestegen

In december stijgt de omzet 1% ten opzichte van december 1997. De afzetprijs heeft nagenoeg de zelfde ontwikkeling, zodat er sprake is van een nulgroei van het volume.

Binnen de branche zijn er grote verschillen in de ontwikkeling van de omzet. In bovenstaande grafiek is de trend van de omzetontwikkeling weergegeven. De omzet van de kledingindustrie

ontwikkelt zich positief, die van de textiel- en van de leerindustrie ontwikkelen zich enigszins ongunstig.

Bedrijvigheid omhoog

De ondernemers binnen de textiel-, kleding- en leerindustrie geven in de Conjunctuurttest van januari aan dat de bedrijvigheid ten opzichte van december licht is gestegen. De toegenomen bedrijvigheid heeft vooral betrekking op de textiel- en de leerindustrie. Binnen de kledingindustrie blijft de bedrijvigheid stabiel.

Orderontvangst stabiel

De orderontvangst blijven nagenoeg constant van december op januari. Dit geldt zowel voor de binnen- als buitenlandse markt. De stabiele orderontvangst bij de textiel- en kledingindustrie zijn gelet op het seizoenspatroon opmerkelijk te noemen. Een stijging lag eerder in de lijn. De orderontvangst worden dan ook als klein beoordeeld.

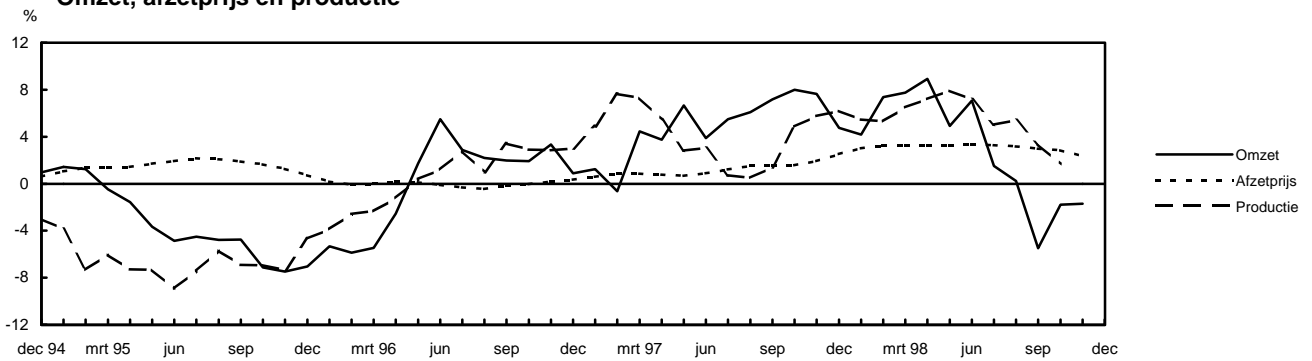
Orderpositie omlaag

De index van de orderpositie, een maatstaf voor het aantal maanden werk in voorraad, neemt van december op januari met bijna 3 indexpunten af. De daling van de index geldt voor de gehele branche. Toch blijft het oordeel van de ondernemers gelijk ten opzichte van december. Dit hangt zeer waarschijnlijk samen met de beoordeling van de omvang van de voorraden gereed product, gelet op de te verwachten afzet. Binnen de textiel- en de kledingindustrie dalen namelijk de te grote voorraden, terwijl de te kleine voorraden binnen de leerindustrie weer stijgen.

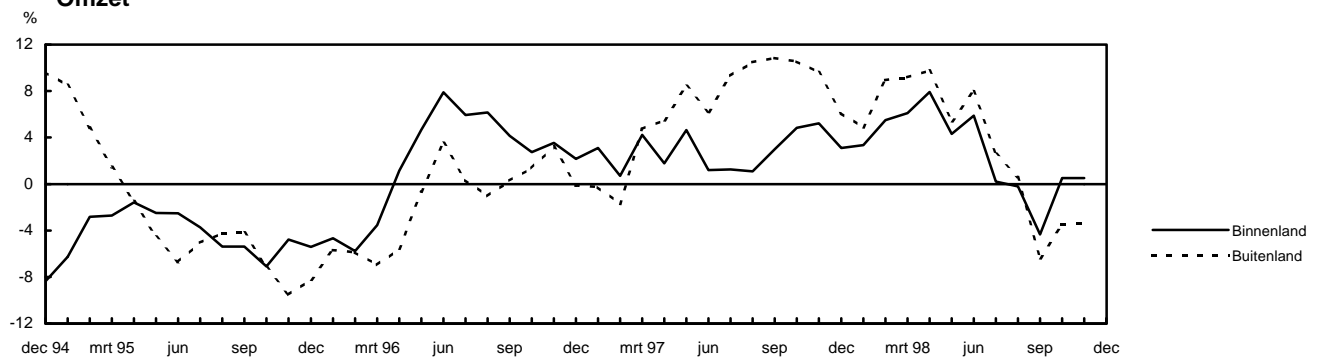
Verwachtingen

Voor februari tot en met april 1999 verwachten de ondernemers stijgende afzetprijzen bij stabiel blijvende bedrijvigheid. Alleen de ondernemers binnen de leerindustrie voorspellen een lichte toename van de bedrijvigheid.

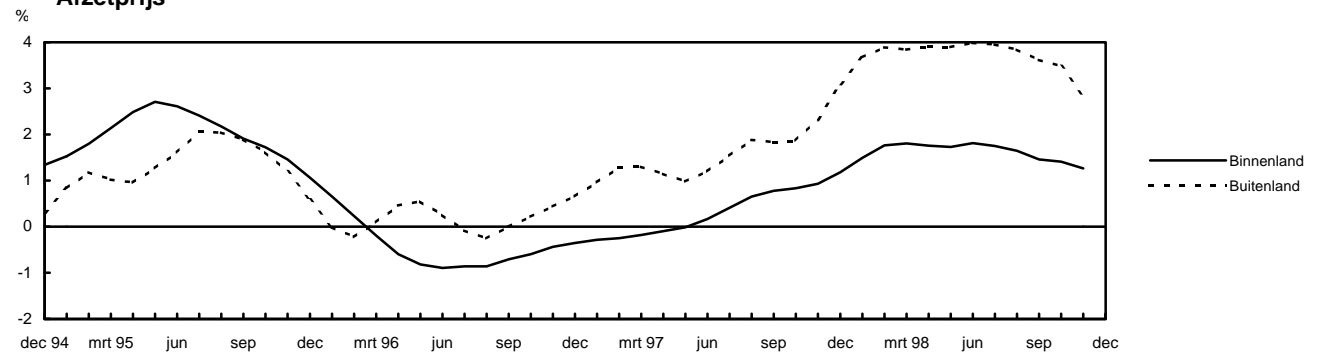
Omzet, afzetprijs en productie

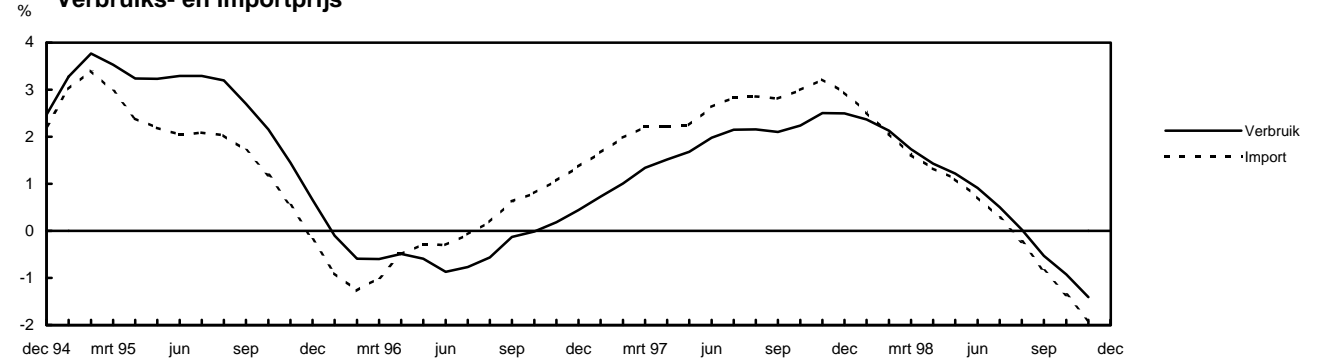
Omzet

Afzetprijs

Verbruiks- en importprijs

Tabel 3.1

Kerngegevens: Textiel-, kleding-, leder- en schoenindustrie

General figures: Manufacture of textiles, clothes, leather and footwear

	Eenheid	jaar		kwartaal				maand					Ontwik- keling in % ¹⁾
		1997	1998	1997	1998			1997		1998			
				4e kw.	1e kw.	3e kw.	4e kw.	nov.	dec.	nov.	dec.	nov.	
1990=100													
Omzet (waarde)		96,2	98,7	99,3	103,4	95,2	97,1	98,5	83,7	107,3	99,6	84,5	1,0
binnenland		80,5	82,5	81,6	86,7	78,3	81,7	79,0	70,9	90,7	82,3	72,0	1,6
buitenland		114,1	117,2	119,5	122,5	114,4	114,8	120,8	98,3	126,2	119,3	98,8	0,5
Ontvangen orders (waarde)		97,3	98,3	98,1	104,6	92,6	96,2	98,6	80,1	108,4	98,5	81,8	2,0
binnenland		76,6	77,3	78,8	81,3	121,2	137,6	76,2	67,4	90,2	82,3	67,1	-0,4
buitenland		120,3	121,6	119,5	130,4	121,3	133,4	123,4	94,2	128,7	116,6	98,0	4,0
Afzetprijs		106,2	109,4	107,0	109,0	109,8	109,5	106,7	107,7	109,5	109,6	109,4	1,5
binnenland		106,0	107,7	106,5	107,4	107,9	107,8	106,4	106,7	107,8	107,9	107,8	1,1
buitenland		106,3	110,1	107,2	109,7	110,6	110,2	106,8	108,2	110,2	110,4	110,0	1,7
Verbruiksprijs		102,6	103,1	103,4	103,9	103,1	102,0	103,4	103,7	101,9	102,0	102,0	-1,6
import		101,7	101,9	102,7	102,7	101,9	100,7	102,6	102,8	100,8	100,7	100,7	-2,1
Productie (volume gemiddelde dag)		81,8	.	86,1	92,2	74,9	.	92,6	79,4	89,8	89,8	.	-3,0
Bruto Toegevoegde Waarde (fk, volume)		82,8	.	86,4	86,2	79,9	.						2,8
Aantal bedrijven ²⁾	1000	3,7	3,9										
Uitgesproken faillissementen	1	48	47	12	12	14	9						
Aantal werkdagen	1	254	255	64	63	66	65	20	21	22	21	22	
Energieverbruik	PJ	10	.	3	3	2	.						

¹⁾ Laatste gepubliceerde maand t.o.v. vergelijkbare maand voorgaand jaar. Kwartaalcijfers laatste gepubliceerde kwartaal t.o.v. kwartaal voorgaand jaar
²⁾ Stand per 1 januari.

Tabel 3.2

Conjunctuurtest ¹⁾ gegevens: Textiel-, kleding-, leder- en schoenindustrie

Business survey figures: Manufacture of textiles, clothes, leather and footwear

	Eenheid	jaar		kwartaal				maand			Gemidd.		
		1997	1998	1997	1998			1997	1998		1999	laatste	
				4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	dec.	jan.	dec.	jan.	12 mnd.
Orderontvangst t.o.v. vorige maand		7	6	4	11	9	1	2	-1	11	-4	-2	5
binnenlandse markt		6	5	4	6	9	1	6	2	7	1	-3	5
buitenlandse markt		6	3	1	12	8	0	-7	-7	14	-13	-1	2
Bedrijvigheid t.o.v. vorige maand		10	9	10	16	9	6	6	6	20	-4	7	8
Bezettingsgraad ³⁾	%	85,1	84,7	84,5	84,9	85,3	84,7	83,9					84,7
Productiebelemmeringen ³⁾													
geen	%	84	86	88	86	87	85	86					86
stagnatie a.g.v.													
onvoldoende vraag	%	6	7	5	4	5	8	9					7
tekort aan arbeid	%	3	2	2	2	2	3	2					2
te geringe productiecapaciteit	%	4	3	3	5	4	2	1					3
overige belemmeringen	%	3	2	2	3	2	2	2					2
Orderpositie	⁴⁾	113,9	116,5	115,3	115,7	118,2	117,3	114,8	114,2	114,2	115,2	112,6	116,4
Beoordelingen:													
orderontvangst		3	-1	7	2	2	-3	-5	9	5	-6	-11	-2
orderpositie totaal		4	-3	7	2	-1	-4	-9	5	2	-10	-10	-4
orderpositie buitenland		4	-3	6	2	-1	-5	-9	4	3	-13	-13	-5
productiecapaciteit		0	1	3	-4	-3	5	6					1
voorraden gereed product		4	10	6	5	11	12	14	7	5	14	12	11
Concurrentiepositie t.o.v. kw t-1													
binnenlandse markt		7	11	6	14	7	7	14					11
buitenlandse markt													
binnen Europese Unie		6	6	2	2	6	-1	18					6
buiten Europese Unie		1	5	6	-7	3	12	10					5
Verwachting													
buitenlandse afzet komende 3 mnd		17	15	22	20	15	7	18					15
bedrijvigheid komende 3 mnd		10	9	12	7	11	12	6	11	10	12	1	8
verkoopprijs komende 3 mnd		8	5	14	5	5	3	8	19	15	11	5	5
personeelssterkte komende 6 mnd		-1	4	-3	-4	5	5	9					4
toe- of afname personeelssterkte	%	-0,3	0,1	-0,2	0,0	0,1	0,2	0,1					0,1

¹⁾ De vragen zoals ze in de Conjunctuurtestenquête worden gesteld, zijn te vinden in de alfabetische begrippenlijst.

²⁾ Verschil in percentage toegenomen / groot (+) en afgenomen / klein (-), tenzij anders vermeld.

³⁾ Het kwartaalcijfer heeft betrekking op de laatste maand (verslagmaand) van het betreffende kwartaal.

⁴⁾ Indices: maart 1996=100.

Papier- en grafische industrie

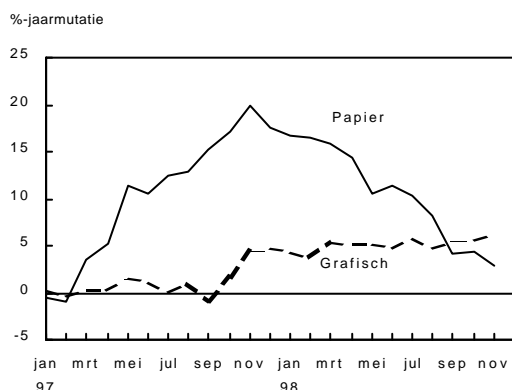
In 1998 is de omzet met bijna 7% gegroeid ten opzichte van 1997. Aangezien de afzetprijzen slechts 1% toenamen komt de volumeontwikkeling uit op ruim 6%. Binnen de branche ontwikkelt de omzet van de papierindustrie zich licht neerwaarts, hoewel de orderontvangsten en werk in voorraad in januari toenemen. Bij de grafische industrie is het omgekeerde het geval.

Omzet in 1998 bijna 7% hoger

In 1998 is de omzet van de papier- en grafische industrie bijna 7% gegroeid ten opzichte van 1997. De binnenlandse omzet stijgt met bijna 8% terwijl de buitenlandse met bijna 4% toeneemt. De afzetprijzen zijn over dezelfde periode met 1% gestegen, zodat de volumeontwikkeling bijna 6% bedraagt.

Binnen de branche zijn er verschillen in de ontwikkeling van bijvoorbeeld de omzet van de papier- en de grafische industrie. De trend van deze ontwikkeling is in onderstaande grafiek weergegeven. Van de papierindustrie ontwikkelt de trend zich neerwaarts, van de grafische industrie licht opwaarts.

Omzetontwikkeling: de papier- en de grafische industrie (gecentreerd 3-maandsvoortschrijdend gemiddelde)

Papierindustrie

Omzet in december ruim 2% omhoog

In december neemt de omzet van de papierindustrie met ruim 2% toe ten opzichte van december 1997. De binnenlandse omzet stijgt bijna 6%. De voor de branche belangrijke buitenlandse omzet daalt licht met -0,4%. Nagenoeg stabiel blijven de afzetprijzen.

Orderontvangsten en orderpositie omhoog

De ondernemers in de papierindustrie geven in de Conjunctuurtest van januari aan dat de orderont-

vangsten ten opzichte van december zijn gestegen. De ondernemers hebben hun bedrijvigheid licht verlaagd. De voorraden gereed product blijven nagenoeg stabiel, zodat het werk in voorraad toeneemt. De index van de orderpositie stijgt dan ook bijna 2 punten.

Verwachtingen

Voor februari tot en met april 1999 verwachten de ondernemers een forse stijging van de bedrijvigheid en dalende afzetprijzen.

Grafische industrie

Omzet in december ruim 7% hoger

De omzet van de grafische industrie stijgt in december 1998 ten opzichte van december 1997 ruim 7%. Een groot verschil is er in ontwikkeling tussen de binnenlandse omzet, die bijna 12% stijgt en de buitenlandse omzet die ruim 14% daalt. Net zoals binnen de papierindustrie blijven ook binnen de grafische industrie de afzetprijzen nagenoeg stabiel.

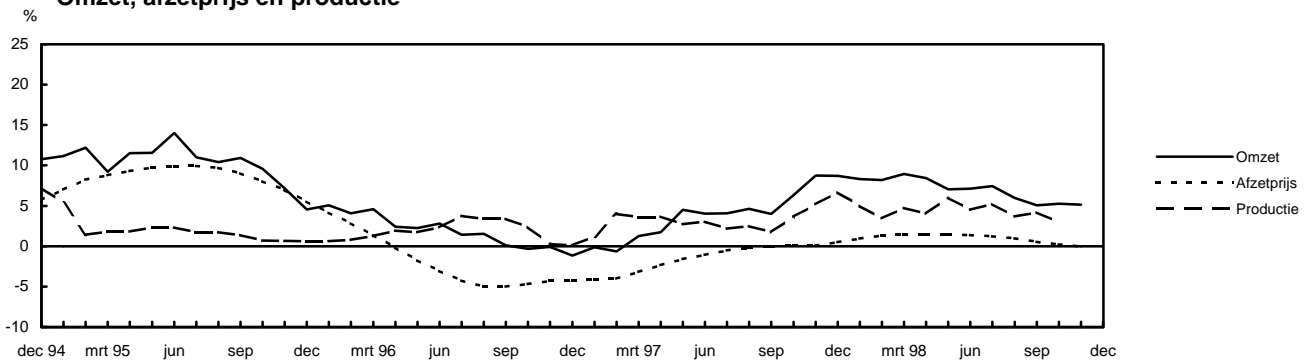
Bedrijvigheid en orderontvangsten omlaag

Uit de Conjunctuurtest van januari blijkt dat de ondernemers een daling van de (binnenlandse) orders waarnemen ten opzichte van december. De buitenlandse orders stijgen weliswaar fors maar zijn op het totaal van ondergeschikt belang. De ondernemers zien naast een verlaagde bedrijvigheid ook hun werk in voorraad flink afnemen. De index van de orderpositie daalt 5 punten. Hierover zijn de ondernemers dan ook niet zo te spreken.

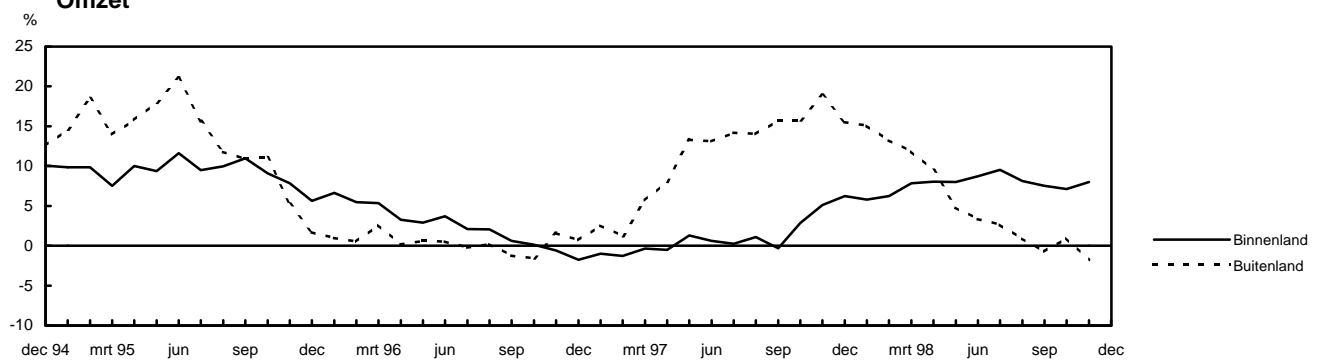
Verwachtingen

De ondernemers voorzien voor februari tot en met april 1999 een stijging van de bedrijvigheid en een daling van de afzetprijzen.

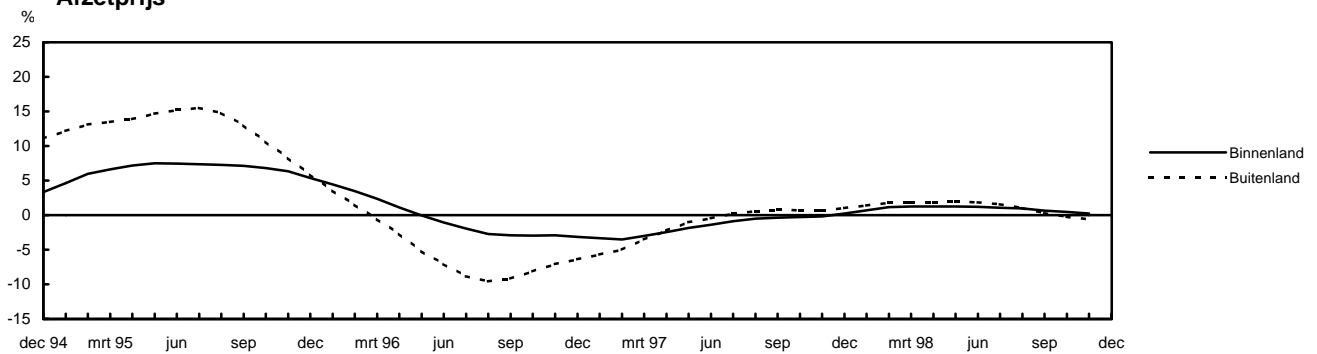
Omzet, afzetprijs en productie

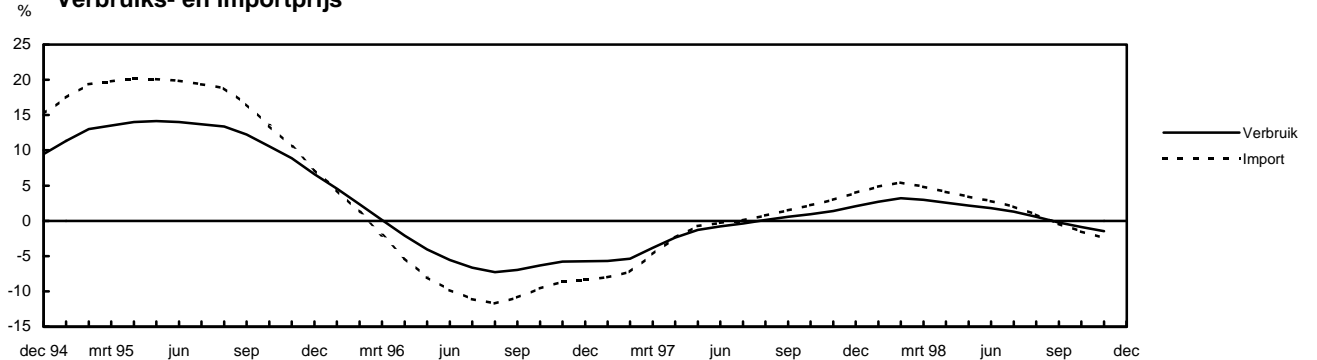
Omzet

Afzetprijs

Verbruiks- en importprijs

Tabel 4.1

Kerngegevens: Papier- en grafische industrie

General figures: Manufacture of paper and paperproducts, publishing and printing

	Eenheid	jaar		kwartaal				maand				Ontwik- keling in % ¹⁾	
		1997	1998	1997		1998		1997		1998			
				4e kw.	1e kw.	3e kw.	4e kw.	nov.	dec.	okt.	nov.		dec.
1990=100													
Omzet (waarde)		117,5	125,2	127,2	119,6	121,4	133,7	123,8	125,9	136,0	131,7	133,2	5,8
binnenland		113,6	122,2	122,8	114,9	118,5	132,7	121,6	122,3	132,8	129,9	135,3	10,6
buitenland		128,5	133,5	139,2	132,6	129,6	136,4	129,7	135,8	144,7	137,0	127,4	-6,2
Ontvangen orders (waarde)		116,0	126,4	117,9	130,9	122,5	119,2	114,8	109,1	124,4	120,4	112,6	3,2
binnenland		104,7	117,4	106,2	119,6	115,2	112,9	104,0	97,3	118,5	118,1	102,1	4,9
buitenland		127,5	135,5	129,7	142,4	129,8	125,5	125,7	121,1	130,4	122,7	123,3	1,8
Afzetprijs		102,4	103,4	103,0	103,7	103,3	102,9	103,0	103,0	102,9	103,0	102,9	-0,1
binnenland		104,7	105,6	105,0	105,8	105,6	105,3	105,0	105,1	105,3	105,3	105,2	0,1
buitenland		98,0	99,1	98,9	99,4	98,9	98,3	98,9	98,9	98,2	98,4	98,3	-0,6
Verbruiksprijs		97,3	98,4	98,4	99,4	98,2	97,0	98,4	98,5	97,0	97,1	96,8	-1,8
import		92,0	93,7	93,8	95,0	93,4	91,5	93,8	94,1	91,7	91,7	91,3	-3,0
Productie (volume gemiddelde dag)		109,9	.	116,1	110,6	105,6	.	118,1	116,2	120,2	118,0	.	-0,1
Bruto Toegevoegde Waarde (fk, volume)		110,4	.	113,2	110,1	112,4							2,5
Aantal bedrijven ⁴⁾	1000	7,1	7,5										
Uitgesproken faillissementen	1	58	81	13	23	25	14						
Aantal werkdagen	1	254	255	64	63	66	65	20	21	22	21	22	
Energieverbruik	PJ	43	.	11	11	10	.						

¹⁾ Laatste gepubliceerde maand t.o.v. vergelijkbare maand voorgaand jaar. Kwartaalcijfers laatste gepubliceerde kwartaal t.o.v. kwartaal voorgaand jaar
⁴⁾ Stand per 1 januari.

Tabel 4.2

Conjunctuurtest ¹⁾ gegevens: Papier- en grafische industrie

Business survey figures: Manufacture of paper and paperproducts, publishing and printing

	Eenheid	jaar		kwartaal				maand			Gemidd. laatste 12 mnd.		
		1997	1998	1997		1998		1997	1998				
				4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	dec.	jan.		dec.	jan.
Orderontvangst t.o.v. vorige maand		7	5	8	10	1	6	2	-3	5	3	2	4
binnenlandse markt		6	6	9	7	-1	10	6	-5	2	6	-4	5
buitenlandse markt		3	-2	0	17	2	-13	-15	-5	30	-17	22	-3
Bedrijvigheid t.o.v. vorige maand		7	8	11	10	3	10	7	4	-17	10	-16	8
Bezettingsgraad ³⁾	%	87,3	86,9	87,1	88,5	86,4	86,5	86,3					86,9
Productiebelemmeringen ³⁾													
geen	%	82	81	85	87	81	77	80					81
stagnatie a.g.v.													
onvoldoende vraag	%	12	8	9	6	8	8	8					8
tekort aan arbeid	%	1	3	0	1	1	5	4					3
te geringe productiecapaciteit	%	4	2	4	3	2	3	1					2
overige belemmeringen	%	3	6	2	3	8	7	7					6
Orderpositie													
Beoordelingen:													
orderontvangst		1	0	6	3	5	0	-6	6	5	4	-2	0
orderpositie totaal		-2	0	1	2	2	2	-6	3	2	-2	-7	-1
orderpositie buitenland		4	-1	8	7	2	-2	-9	7	13	-8	-13	-3
productiecapaciteit		1	-3	-1	-5	-2	-3	0					-3
voorraden gereed product		7	5	6	4	5	6	6	5	4	7	5	5
Concurrentiepositie t.o.v. kw t-1													
binnenlandse markt		7	4	9	7	3	0	5					4
buitenlandse markt													
binnen Europese Unie		2	0	3	13	3	-7	-8					0
buiten Europese Unie		3	-4	6	-1	3	-5	-13					-4
Verwachting													
buitenlandse afzet komende 3 mnd		12	7	21	5	9	3	9					7
bedrijvigheid komende 3 mnd		12	10	10	16	-5	27	2	5	15	-2	13	10
verkoopprijs komende 3 mnd		6	2	17	3	1	1	2	19	8	9	-4	1
personeelssterkte komende 6 mnd		-8	-6	-5	-4	-3	-8	-7					-6
toe- of afname personeelssterkte	%	-1,0	-0,5	-0,3	-0,3	-0,2	-0,8	-0,6					-0,5

¹⁾ De vragen zoals ze in de Conjunctuurtestenquête worden gesteld, zijn te vinden in de alfabetische begrippenlijst.

²⁾ Verschil in percentage toegenomen / groot (+) en afgenomen / klein (-), tenzij anders vermeld.

³⁾ Het kwartaalcijfer heeft betrekking op de laatste maand (verslagmaand) van het betreffende kwartaal.

⁴⁾ Indices: maart 1996=100.

Aardolie-, chemische, rubber- en kunststofverwerkende industrie

Het jaar 1998 zal waarschijnlijk met een productiegroei van 2% de geschiedenis ingaan. Dit is geen slecht resultaat maar het is toch maar de helft van de groei in 1997. Januari 1999 valt wat tegen: orderontvangst en orderpositie blijven gelet op de ondernemersoordelen onder de maat. De verwachtingen zijn niet hoog gespannen.

1998 toont bescheiden volumegroei

Uit de jaaruitkomsten over de omzet en de prijzen blijkt dat in 1998 ten opzichte van 1997 sprake is van een volumegroei van 4%. Dit is dus de ontwikkeling van de gedefleerde omzet; de productie-index geeft waarschijnlijk op jaarbasis een groei aan van een kleine 2%. De productie-index komt anders uit, omdat hier de ontwikkeling van de toegevoegde waarde voorop staat. Verder kijkend naar de gedefleerde omzet valt op dat met name het buitenland zorgt voor de volumegroei, want die in het binnenland daalt.

December 1998 komt laag uit

Op zich is het normaal dat in december de omzet daalt ten opzichte van november. Echter in december 1998 komen dit seizoenpatroon en de voortgaande prijsdaling samen hetgeen het laagste omzetniveau van 1998 oplevert. Naar verwachting levert dat ook de productie-index van december een zeer laag niveau op.

Het lage prijsniveau ten opzichte van december 1997 bepaalt eveneens de grote daling (bijna 14%) van de omzet in december 1998 vergeleken met een jaar eerder. Defleren leidt tot de conclusie dat het volume van de omzet vrijwel gelijk is gebleven. Meteen moet worden opgemerkt dat hiermee in het algemeen geen goede indicatie voor de productie wordt verkregen. Omzet uit voorraden geeft teveel vertekening (in de tijd) ten opzichte van de productie.

1999 begint met matige orderontvangst

Volgens de ondernemers in het panel van de Conjunctuurtest blijft de orderontvangst in januari 1999 steken op het niveau van december 1998. En

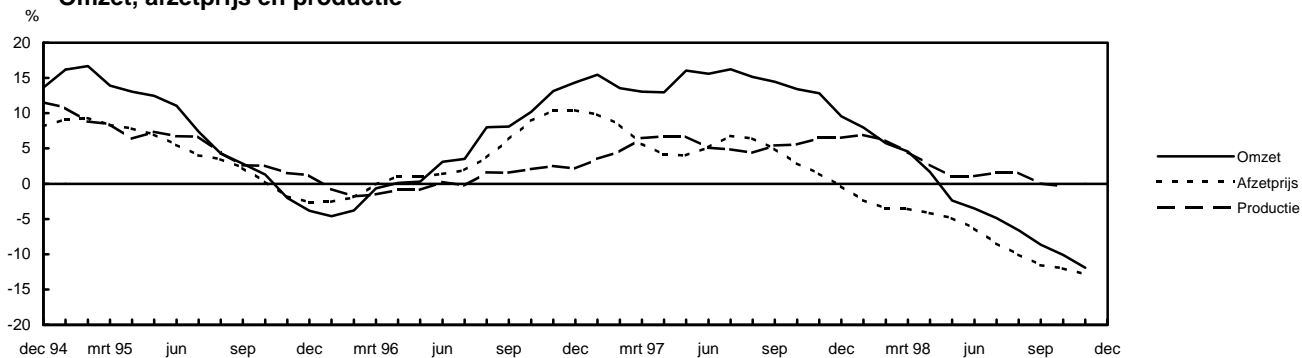
dat is, gelet op hun oordeel daarover, enigszins een tegenvaller. Uit het seizoenpatroon blijkt dan ook dat een stijging van de orderontvangst in januari gebruikelijk is. De bedrijvigheid is desalniettemin hoger dan in december. De orderpositie blijft echter op het niveau van december staan, maar de waardering ervan is iets minder gunstig. Gecorrigeerd voor het seizoen laat de orderpositie overigens wel een kleine daling zien.

Al met al is in januari de opmerkelijk milde stemming van december 1998 wat negatiever geworden. Dit is zeker het geval bij de voorraden gereed product die met name in de basischemie te groot genoemd worden.

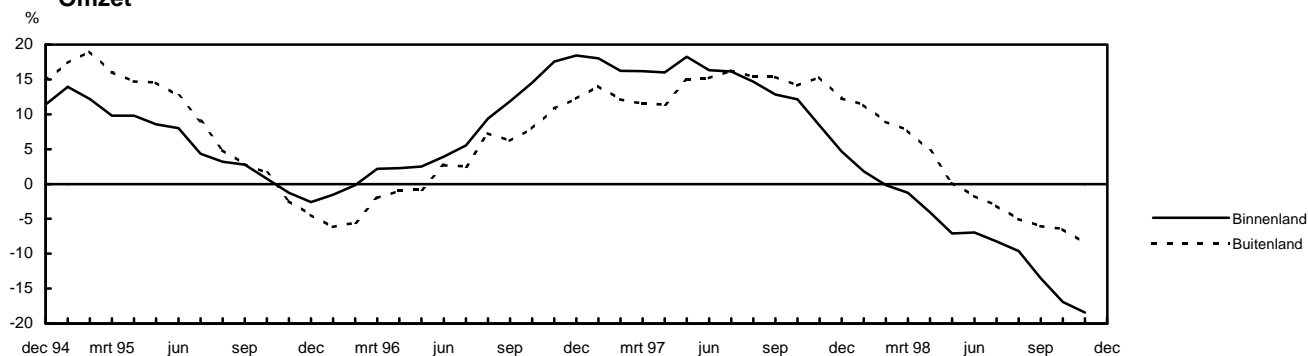
Verwachtingen

Voor de maanden februari, maart en april 1999 verwachten de ondernemers een lichte toename van de bedrijvigheid. De orderontvangst en de stand van de orderpositie geven dan ook geen aanleiding om de productie flink op te voeren. Aan de daling van de afzetprijzen lijkt geen einde te komen. De deelnemers aan de Conjunctuurtest van januari rekenen voor de eerder genoemde periode op lagere afzetprijzen.

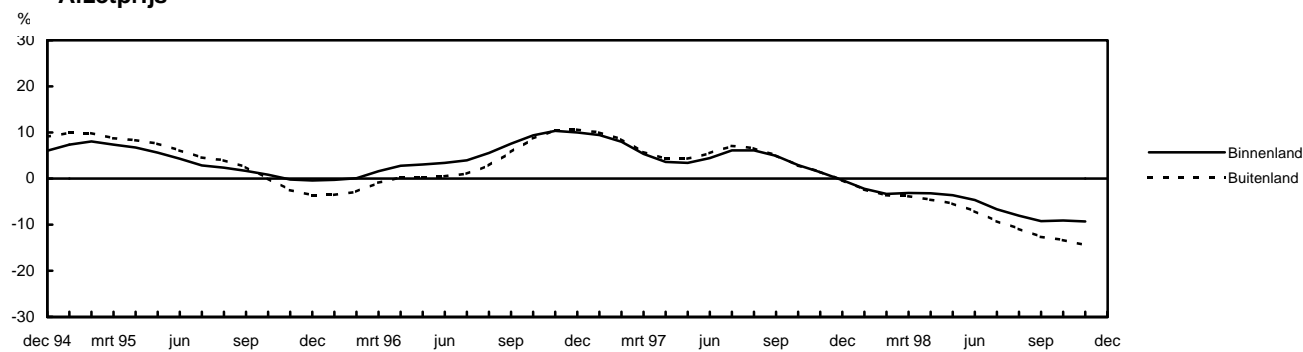
Omzet, afzetprijs en productie

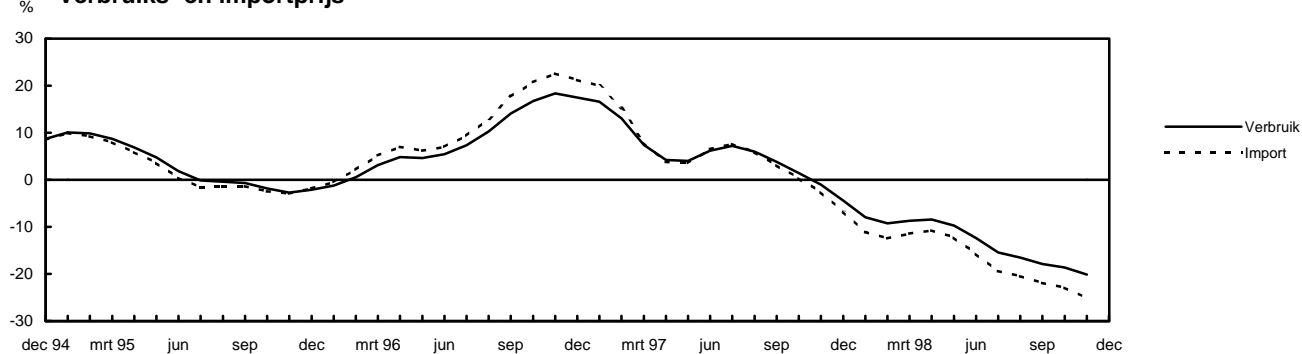
Omzet

Afzetprijs

Verbruiks- en importprijs

Tabel 5.1

Kerngegevens: Aardolie-, chemische, rubber- en kunststofverwerkende industrie

General figures: Manufacture of petroleum, chemicals, rubber and plastic products

	Eenheid	jaar		kwartaal				maand				Ontwik- keling in % ¹⁾	
		1997	1998	1997		1998		1997		1998			
				4e kw.	1e kw.	3e kw.	4e kw.	nov.	dec.	okt.	nov.		dec.
1990=100													
Omzet (waarde)		119,4	114,7	122,3	120,8	112,5	107,8	120,9	115,7	116,8	106,8	99,7	-13,8
binnenland		118,7	108,0	121,0	113,6	107,4	98,7	123,2	113,1	105,0	97,8	93,3	-17,4
buitenland		119,7	118,2	122,9	124,6	115,2	112,6	119,7	117,2	123,1	111,6	103,1	-12,0
Afzetprijs		100,0	92,2	100,8	96,2	91,0	87,9	101,3	99,4	89,0	88,2	86,4	-13,1
binnenland		106,3	99,8	107,1	102,7	98,7	97,1	107,6	105,9	98,0	97,5	95,9	-9,5
buitenland		97,4	89,0	98,2	93,5	87,8	84,0	98,7	96,7	85,2	84,4	82,4	-14,8
Verbruiksprijs		98,8	85,1	99,4	91,1	82,9	79,4	99,9	96,5	81,9	79,6	76,6	-20,6
import		96,2	79,3	96,7	86,3	76,8	72,5	97,2	93,0	76,0	72,7	68,9	-26,0
Productie (volume gemiddelde dag)		121,0	.	122,0	125,7	119,6	.	118,5	121,7	123,2	119,7	.	1,0
Bruto Toegevoegde Waarde (fk, volume)		119,9	.	118,7	128,2	118,8	.						-0,3
Aantal bedrijven ⁴⁾	1000	2,1	1,9										
Uitgesproken faillissementen	1	20	22	2	3	6	6						
Aantal werkdagen	1	254	255	64	63	66	65	20	21	22	21	22	
Energieverbruik	PJ	796	.	202	205	202	.						

¹⁾ Laatste gepubliceerde maand t.o.v. vergelijkbare maand voorgaand jaar. Kwartaalcijfers laatste gepubliceerde kwartaal t.o.v. kwartaal voorgaand jaar
⁴⁾ Stand per 1 januari.

Tabel 5.2

Conjunctuurtest ¹⁾ gegevens: Aardolie-, chemische, rubber- en kunststofverwerkende industrie

Business survey figures: Manufacture of petroleum, chemicals, rubber and plastic products

	Eenheid	jaar		kwartaal				maand				Gemidd. laatste 12 mnd.	
		1997	1998	1997		1998		1997		1998			
				4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	dec.	jan.	dec.		jan.
Orderontvangst t.o.v. vorige maand		5	-4	-2	5	1	-10	-12	-2	11	-9	2	-5
binnenlandse markt		4	-5	-5	5	-2	-7	-15	-7	10	-12	3	-5
buitenlandse markt		5	-5	1	4	0	-13	-10	5	11	-7	0	-6
Bedrijvigheid t.o.v. vorige maand		3	1	-2	9	3	-4	-3	9	15	1	9	1
Bezettingsgraad ³⁾	%	85,8	86,3	85,7	88,0	87,1	85,4	84,5					86,3
Productiebelemmeringen ³⁾													
geen	%	89	86	90	87	86	81	88					86
stagnatie a.g.v.													
onvoldoende vraag	%	4	6	3	4	6	6	8					6
tekort aan arbeid	%	1	3	1	2	4	4	1					3
te geringe productiecapaciteit	%	3	2	2	4	3	1	1					2
overige belemmeringen	%	4	4	4	3	1	8	2					4
Orderpositie	⁴⁾	99,9	102,8	100,5	103,4	104,6	102,8	100,5	100,5	102,8	99,9	99,9	102,6
Beoordelingen:													
orderontvangst		0	-5	-2	1	-2	-8	-12	-3	2	-7	-8	-6
orderpositie totaal		-1	-5	-2	0	-5	-6	-9	-2	1	-6	-8	-6
orderpositie buitenland		-1	-6	0	-1	-4	-10	-10	0	1	-7	-13	-8
productiecapaciteit		1	1	0	-5	1	5	4					1
voorraden gereed product		2	8	0	5	6	11	9	1	3	7	12	8
Concurrentiepositie t.o.v. kw-1													
binnenlandse markt		1	2	0	0	2	2	3					2
buitenlandse markt													
binnen Europese Unie		0	-2	3	0	-9	1	-1					-2
buiten Europese Unie		5	-7	7	0	-11	-7	-10					-7
Verwachting													
buitenlandse afzet komende 3 mnd		8	-1	6	11	-13	-2	0					-1
bedrijvigheid komende 3 mnd		7	4	5	6	8	-2	4	5	6	9	7	4
verkoopprijs komende 3 mnd		3	-12	6	-5	-10	-16	-17	8	3	-19	-19	-14
personeelssterkte komende 6 mnd		-8	-6	-5	-8	-6	-6	-4					-6
toe- of afname personeelssterkte	%	-0,3	-0,5	0,2	-0,9	-0,4	-0,3	-0,4					-0,5

¹⁾ De vragen zoals ze in de Conjunctuurtestenquête worden gesteld, zijn te vinden in de alfabetische begrippenlijst.

²⁾ Verschil in percentage toegenomen / groot (+) en afgenomen / klein (-), tenzij anders vermeld.

³⁾ Het kwartaalcijfer heeft betrekking op de laatste maand (verslagmaand) van het betreffende kwartaal.

⁴⁾ Indices: maart 1996=100.

Metaal-, elektrotechnische en transportmiddelenindustrie

Over het gehele jaar 1998 stijgt de omzet in waarde en volume. Maar de groei per kwartaal neemt af, tot zelfs een daling in het vierde kwartaal. Ook in december daalt de omzet zowel in waarde als in hoeveelheid. Ondanks de gelijkblijvende orderontvangst daalt de bedrijvigheid in januari 1999. Voor februari, maart en april wordt echter een toename van de bedrijvigheid verwacht.

Decemberomzet daalt in volume en waarde

In december 1998 daalt de totale omzet van de metaal-, elektrotechnische en transportmiddelenindustrie met bijna 11% ten opzichte van dezelfde maand in 1997. In dat jaar was de decemberomzet ongekend hoog, vooral door de industriële export. Vergeleken met december 1996 steeg de totale omzet toen met ruim 25% en de buitenlandse omzet met bijna 40%. Met name de afname van de verkopen aan buitenlandse afnemers veroorzaakt de omzetsdaling in de laatste maand van 1998. De economische crises in Azië, Rusland en Zuid-Amerika en de toegenomen concurrentie op de buitenlandse markten zorgen voor afzetproblemen. Ten opzichte van december 1997 daalt de buitenlandse omzet met bijna 19%. Daarentegen stijgt de omzet op de binnenlandse markt met ruim anderhalf procent nog licht.

De afzetprijzen zijn in december weer verder gedaald en alleen in het binnenland ligt het prijsniveau nog net boven dat van een jaar eerder. Het prijspeil van de totale afzet ligt bijna 1,5% lager dan in december 1997 en gegeven de 1% lagere omzet, daalt het afzetvolume dus met ruim 9%. De prijsdaling in het buitenland is bijna 2,5% en het volume van de industriële export ligt ruim 16% lager. In het binnenland neemt het afzetvolume met bijna anderhalf procent nog licht toe, bij een prijsstijging van 0,3%. Overigens zijn de prijzen van grondstoffen en halffabrikaten die door deze branche verbruikt worden met bijna 2,5% gedaald.

Orderontvangst neemt af in december

De orderontvangst in december 1998 vertoont hetzelfde beeld als in november: de stijging van de binnenlandse orders is onvoldoende om de daling van de buitenlandse orders te compenseren. De totale orderontvangst daalt namelijk met bijna 4% in vergelijking december 1997. De orders uit het buitenland nemen met bijna 14% af terwijl die uit Nederland met ruim 10% stijgen.

1998 versus 1997

De omzet van de metaal-, elektrotechnische en transportmiddelenindustrie ligt in 1998 bijna 6%

hoger dan in 1997. Dit is binnen de industrie een van de grootste stijgingen. Aangezien het prijsniveau gemiddeld bijna 1% hoger ligt, komt de groei van het afzetvolume uit op 5%. De verbruiksprijzen liggen gemiddeld ruim een half procent hoger dan in 1997. In de loop van 1998 zijn de groeicijfers van de omzet per kwartaal echter steeds lager geworden en in het laatste kwartaal is zelfs sprake van een daling in vergelijking met het overeenkomstige kwartaal van 1997. In dat jaar was juist sprake van toenemende groeicijfers per kwartaal.

In 1998 levert de binnenlandse omzet met een stijging van ruim 9% de grootste bijdrage aan de groei. De buitenlandse omzet is met ruim 3,5% toegenomen. Dit is tegengesteld aan 1997 toen de buitenlandse omzet harder groeide dan de binnenlandse.

De afzetprijzen zijn in 1998 op de binnenlandse en op de buitenlandse markt met respectievelijk ruim 1,5% en bijna 0,3% gestegen. De toename van het volume van de omzet kan voor de binnenlandse markt becijferd worden op ruim 7% en voor de buitenlandse markt op ruim 3%.

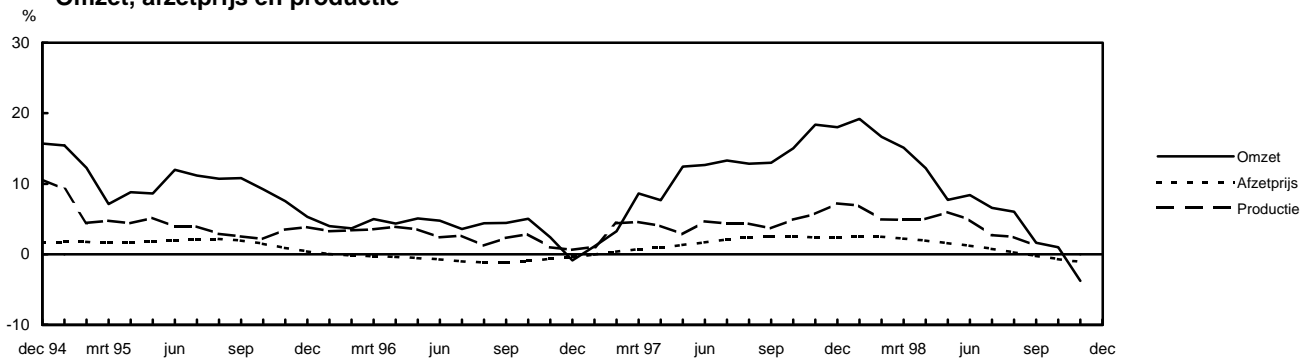
Minder bedrijvigheid bij stabiele orders

In januari van dit jaar neemt de bedrijvigheid licht af ten opzichte van december vorig jaar. Daarnaast blijkt uit de Conjunctuurtest dat de waarde van de orderontvangst nagenoeg gelijk is aan die van december. Dit geldt voor zowel de binnenlandse als de buitenlandse orders. De producenten zijn met deze stabiele orderontvangst niet tevreden. Als gevolg van de iets lagere bedrijvigheid loopt de index van de orderpositie, een maatstaf voor het aantal maanden werk in voorraad, enigszins op. Maar de fabrikanten zijn hierover niet beter gestemd dan in december.

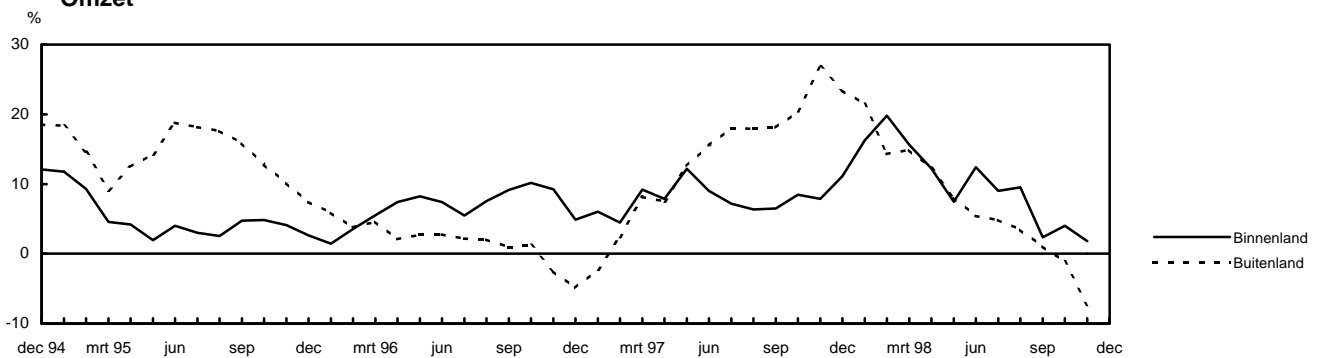
Verwachtingen

Voor de periode februari tot en met april van 1999 verwachten de ondernemers een toename van de bedrijvigheid. Vooral in de basismetalen zijn ze deze mening toegedaan. Ten aanzien van de afzetprijzen voorzien ze een lichte daling.

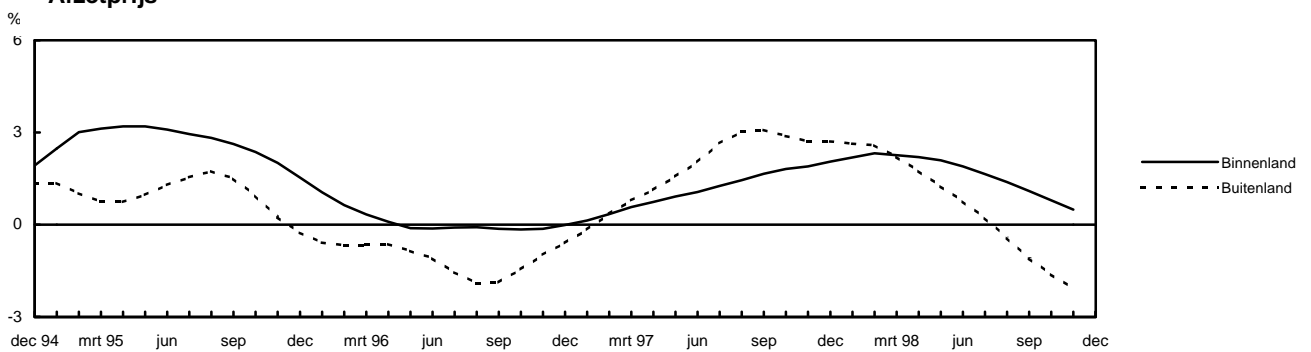
Omzet, afzetprijs en productie

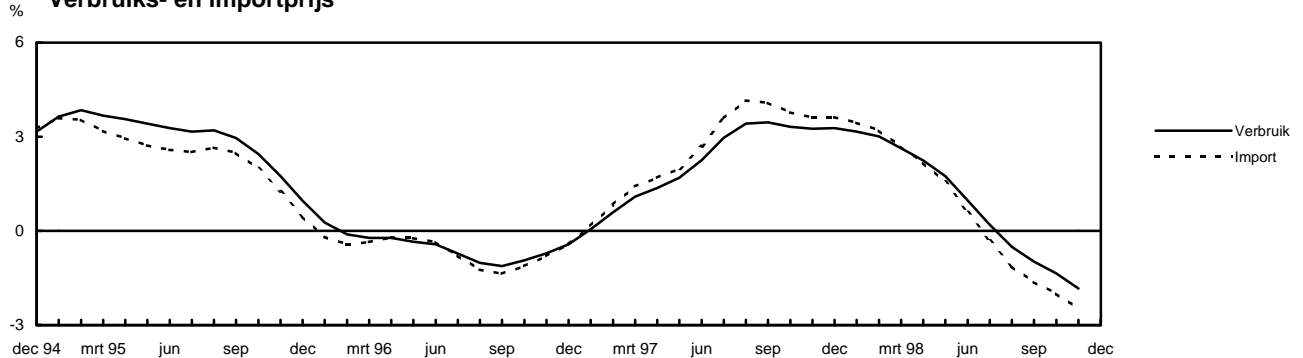
Omzet

Afzetprijs

Verbruiks- en importprijs

Tabel 6.1

Kerngegevens: Metaal-, elektrotechnische en transportmiddelenindustrie

General figures: Manufacture of metal and electrical products, transport equipment

	Eenheid	jaar		kwartaal				maand				Ontwik- keling in % ¹⁾	
		1997	1998	1997		1998		1997		1998			
				4e kw.	1e kw.	3e kw.	4e kw.	nov.	dec.	okt.	nov.		dec.
1990=100													
Omzet (waarde)		127,7	135,3	148,1	130,8	129,5	142,3	140,5	154,3	148,5	140,7	137,7	-10,8
binnenland		122,5	133,8	137,6	131,5	126,3	140,0	132,3	134,8	143,8	138,9	137,1	1,7
buitenland		131,8	136,5	156,4	130,3	132,0	144,2	146,9	169,6	152,2	142,1	138,2	-18,5
Ontvangen orders (waarde)		132,5	131,2	143,2	135,7	121,3	135,2	140,8	143,0	137,2	131,2	137,3	-3,9
binnenland		123,1	132,9	129,8	134,3	121,2	137,6	121,0	129,9	131,8	137,3	143,7	10,6
buitenland		139,9	129,9	153,8	136,7	121,3	133,4	156,6	153,4	141,4	126,4	132,3	-13,7
Afzetprijs		104,9	105,8	105,6	106,6	105,8	104,4	105,6	105,6	104,7	104,4	104,1	-1,3
binnenland		105,6	107,3	106,3	107,3	107,4	106,8	106,3	106,3	107,0	106,8	106,6	0,3
buitenland		104,5	104,8	105,1	106,1	104,8	103,0	105,1	105,1	103,3	103,0	102,7	-2,3
Verbruiksprijs		103,7	104,3	104,5	105,4	104,1	102,6	104,4	104,6	102,8	102,7	102,2	-2,3
import		102,6	102,8	103,3	104,3	102,5	100,7	103,2	103,4	101,0	100,8	100,4	-2,9
Productie (volume gemiddelde dag)		112,1	.	119,9	114,2	104,5	.	123,0	118,7	120,5	.	.	2,2
Bruto Toegevoegde Waarde (fk, volume)		115,4	.	120,1	120,1	110,6	.						1,6
Aantal bedrijven ²⁾	1000	15,0	16,6										
Uitgesproken faillissementen	1	195	191	41	49	44	60						
Aantal werkdagen	1	254	255	64	63	66	65	20	21	22	21	22	
Energieverbruik	PJ	195	.	51	51	45	.						

¹⁾ Laatste gepubliceerde maand t.o.v. vergelijkbare maand voorgaand jaar. Kwartaalcijfers laatste gepubliceerde kwartaal t.o.v. kwartaal voorgaand jaar
²⁾ Stand per 1 januari.

Tabel 6.2

Conjunctuurtest ¹⁾ gegevens: Metaal-, elektrotechnische- en transportmiddelenindustrie

Business survey figures: Manufacture of metal and electrical products, transport equipment

	Eenheid	jaar		kwartaal				maand				Gemidd. laatste 12 mnd.	
		1997	1998	1997		1998		1997		1998			
				4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	dec.	jan.	dec.		jan.
Orderontvangst t.o.v. vorige maand		8	0	5	5	2	-2	-4	10	2	0	-1	0
binnenlandse markt		6	1	4	6	2	0	-6	5	-1	-4	-1	1
buitenlandse markt		7	-1	7	7	0	-5	-4	19	2	1	-4	-1
Bedrijvigheid t.o.v. vorige maand		8	2	4	6	7	1	-5	5	0	-8	-3	2
Bezettingsgraad ³⁾	%	82,9	83,2	83,6	83,6	84,2	83,4	81,5					83,2
Productiebelemmeringen ³⁾													
geen	%	83	83	85	84	81	81	85					83
stagnatie a.g.v.													
onvoldoende vraag	%	6	6	6	5	5	6	7					6
tekort aan arbeid	%	5	6	5	4	7	8	4					6
te geringe productiecapaciteit	%	3	3	2	4	4	3	2					3
overige belemmeringen	%	4	3	2	3	3	2	2					3
Orderpositie	⁴⁾	93,5	96,6	95,8	96,3	97,5	97,7	94,8	95,2	96,1	95,4	96,2	96,6
Beoordelingen:													
orderontvangst		-1	-1	0	2	2	-1	-8	-2	3	-5	-6	-2
orderpositie totaal		3	4	6	5	7	5	-2	5	4	-1	0	4
orderpositie buitenland		5	5	6	6	9	6	-3	5	5	-2	1	5
productiecapaciteit		1	-1	0	-1	-4	-1	1					-1
voorraden gereed product		2	2	1	1	2	2	4	1	1	4	3	2
Concurrentiepositie t.o.v. kw t-1													
binnenlandse markt		4	2	10	1	5	0	3					2
buitenlandse markt													
binnen Europese Unie		6	5	7	6	6	2	4					5
buiten Europese Unie		5	0	5	3	1	-3	-2					0
Verwachting													
buitenlandse afzet komende 3 mnd		16	6	15	14	5	2	3					6
bedrijvigheid komende 3 mnd		12	8	1	14	9	11	-3	-2	19	1	9	7
verkoopprijs komende 3 mnd		8	-2	13	3	-2	-7	-3	16	6	1	-4	-3
personeelssterkte komende 6 mnd		0	4	4	5	6	2	1					4
toe- of afname personeelssterkte	%	-0,7	-0,1	-0,1	0,0	0,3	-0,2	-0,3					-0,1

¹⁾ De vragen zoals ze in de Conjunctuurtestenquête worden gesteld, zijn te vinden in de alfabetische begrippenlijst.

²⁾ Verschil in percentage toegenomen / groot (+) en afgenomen / klein (-), tenzij anders vermeld.

³⁾ Het kwartaalcijfer heeft betrekking op de laatste maand (verslagmaand) van het betreffende kwartaal.

⁴⁾ Indices: maart 1996=100.

Hout-, bouwmaterialen- en overige industrie

In de branche is de groei van de omzet in 1998 iets lager dan in 1997. In 1998 halveert de omzetgroei in de bouwmaterialenindustrie, de hoge groei van de omzet in 1997 neemt in 1998 verder toe in de houtverwerkende industrie, en in de meubel- en overige industrie stijgt de omzet opnieuw fors. De orderpositie neemt in januari toe na zes maanden gedaald te zijn. Ondernemers voorzien een hogere bedrijvigheid maar geen stijgende afzetprijzen.

Omzetontwikkeling 1998

De economische groei in de branche wordt sinds jaar en dag gedomineerd door de binnenlandse vraag. Vooral de goederenvraag vanuit de sector bouwnijverheid is van belang. De belangrijkste bedrijfsklasse van de branche is de bouwmaterialenindustrie (producten van beton, cement, gips, aardewerk en glas).

De groei van de omzetwaarde van de totale branche in 1998 (5,5%) wordt duidelijk gedrukt door die van de bouwmaterialenindustrie (2,6%). De andere twee industrietakken in de branche halen namelijk fors hogere groeicijfers, bijna 9% (zie Tabel 1).

Tabel 1. 1998 omzetgroei¹ branche

Percentage volumewontwikkeling omzet	Binnen-Land	Buitenland	Totaal
Industrie totaal	2,3 (7,0)	1,7 (13,0)	2,1 (9,6)
Branche totaal	4,8 (6,2)	5,7 (5,0)	5,5 (5,9)
Hout- en timmerindustrie	8,8 (6,9)	8,1 (3,7)	8,7 (6,3)
Bouwmaterialen industrie	2,4 (4,2)	3,0 (5,4)	2,6 (4,4)
Meubel- en overige verwerkende industrie	9,6 (9,7)	6,1 (4,9)	8,7 (8,4)

De ontwikkeling van de productie van de bouwmaterialenindustrie wordt nog het meest beïnvloed door de gang van zaken in de bouwsector. Het volume van de productie van de bouwnijverheid neemt in 1998 met 2,7% toe en van de bouwmaterialenindustrie met 0,3% af. In 1997 was de groei respectievelijk 4,6 en 6,0%.

De totale omzetgroei in de branche over 1998 (5,5%) is vergeleken met die van 1997 (5,9%) maar een fractie lager. Maar waar in 1997 nog duidelijk sprake was van een oplopende groei, blijkt dat in 1998 sprake is van een neergaande groei. Uit het verloop van de groei van de maandomzetten blijkt namelijk dat in de omzetgroei begin 1998 een piekwaarde wordt bereikt en dat daarna de groei terugvalt. Deze groei wordt zelfs negatief

¹ Groei is de relatieve toename van de waarde van de jaaromzet ; tussen haakjes 1997 cijfers.

maar herstelt in de eindmaanden van 1998 naar licht positief (zie de grafiek van de omzet, productie en afzetprijzen).

De meest recente uitkomsten van de Conjunctuurtest zijn niet onverdeeld gunstig. In overeenstemming met de positieve ontwikkeling van de orderontvangst en de orderpositie verbetert de beoordeling. Men verwacht verder dat de productie na januari fors toeneemt. Daartegenover staat dat men nog meer dan in december al het geval was minder tevreden is met de voorraden gereed product; ook voorziet men dat de daling van de verkoopprijzen aanhoudt.

Orderontvangst januari flink groot

In januari zijn de orderontvangst in de branche flink toegenomen. Deze toename is meer dan gebruikelijk voor de tijd van het jaar. Aanzienlijk groter zijn de buitenlandse orderontvangst.

De ontwikkeling van de bedrijvigheid in januari blijft min of meer gelijk aan december 1998. De index van de orderpositie, een maatstaf voor de werkvoorraad, neemt in januari met bijna 3 indexpunten toe. Vanaf juli 1998 nam de index orderpositie gedurende zes opeenvolgende maanden tot en met december 1998 telkens af. In de komende maanden zal blijken of met januari 1999 een keer ten goede is gekomen in de orderportefeuille.

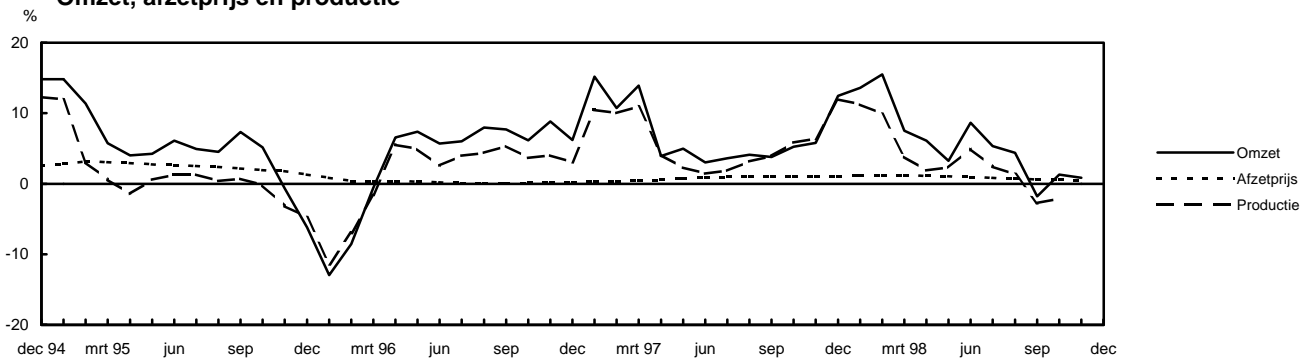
Ondernemers gematigd pessimistisch

Betere orderontvangst en een orderpositie in januari vertalen zich in een minder negatieve beoordeling van deze twee conjunctuurindicatoren. Meer ondernemers in de branche vinden in januari vergeleken met december dat de voorraden gereed product te groot zijn. Vooral producenten van bouwmaterialen zijn beduidend minder tevreden met hun voorraden gereed product.

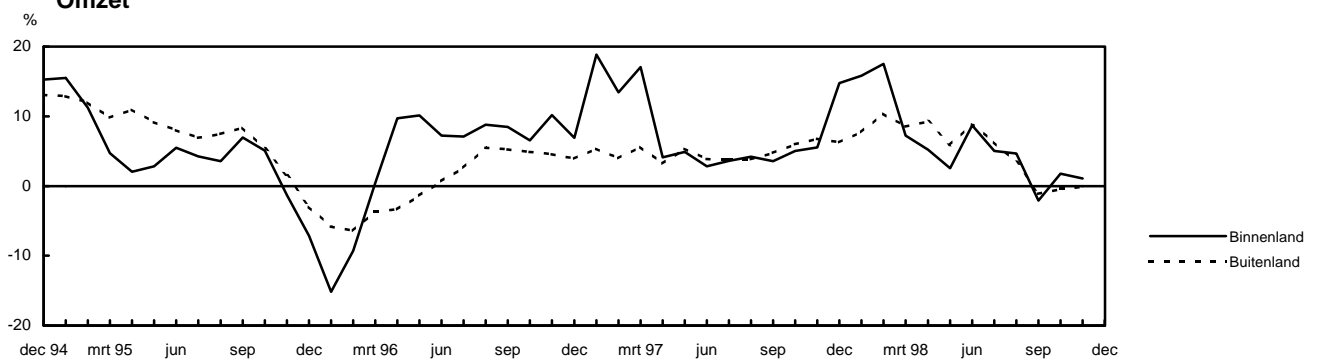
Verwachtingen

Zoals gebruikelijk is voor de tijd van het jaar geven de ondernemers aan dat in de periode februari tot en met april de bedrijvigheid fors oploopt. Meer in de timmerindustrie dan in de andere branche-industrieën verwachten ondernemers een fors oplopende bedrijvigheid. Met uitzondering van de

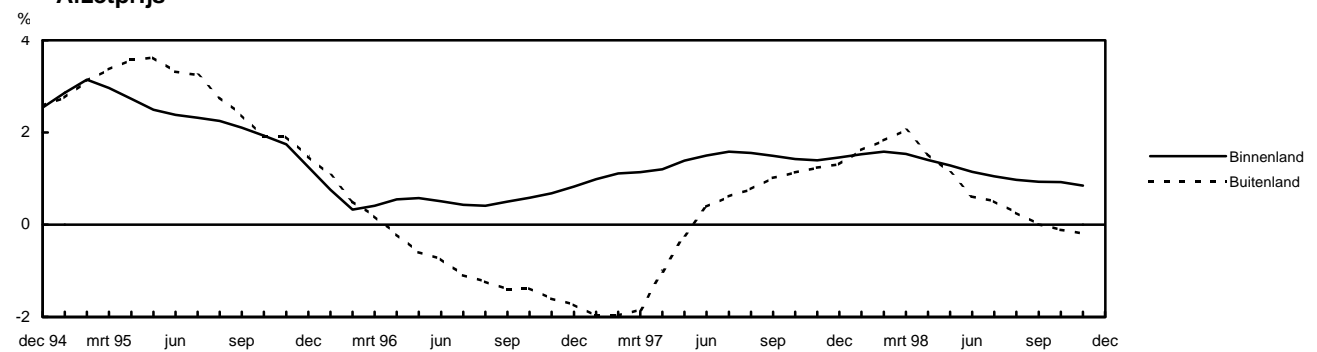
Omzet, afzetprijs en productie

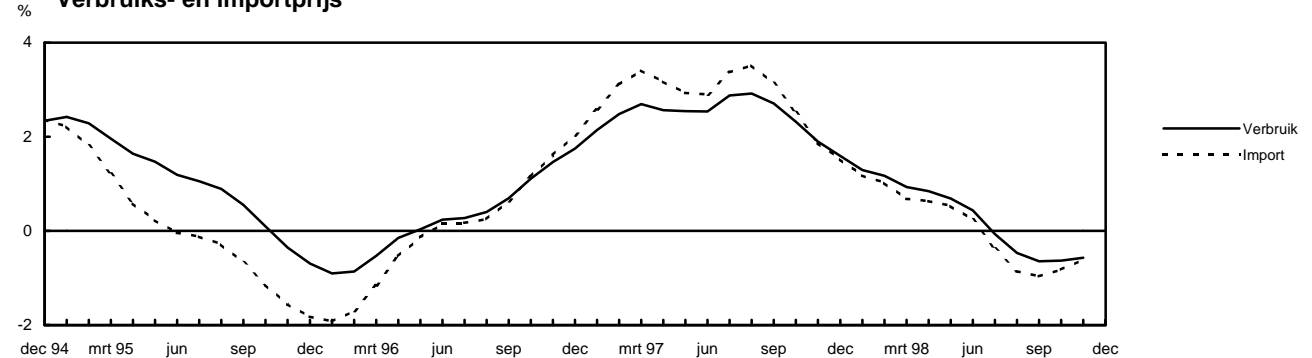
Omzet

Afzetprijs

Verbruiks- en importprijs

Tabel 7.1

Kerngegevens: Hout-, bouwmaterialen- en overige industrie

General figures: Manufacture of wood and other products

	Eenheid	jaar		kwartaal				maand				Ontwik- keling in % ¹⁾	
		1997	1998	1997		1998		1997		1998			
				4e kw.	1e kw.	3e kw.	4e kw.	nov.	dec.	okt.	nov.		dec.
1990=100													
Omzet (waarde)		130,0	137,1	139,1	132,7	129,0	140,1	141,6	116,9	157,1	145,0	118,3	1,1
binnenland		129,4	136,7	139,7	131,3	127,2	141,1	143,1	116,5	158,7	146,5	118,2	1,5
buitenland		132,1	138,4	137,0	137,3	135,1	136,7	136,5	118,4	151,9	139,7	118,4	0,0
Afzetprijs		111,1	112,1	111,4	112,1	112,1	111,9	111,3	111,4	111,9	112,0	111,8	0,4
binnenland		113,8	115,1	114,1	115,0	115,2	115,0	114,0	114,1	115,0	115,1	115,0	0,8
buitenland		104,3	105,1	104,9	105,2	105,0	104,7	104,9	104,9	104,8	104,9	104,5	-0,3
Verbruiksprijs		107,8	108,0	107,8	108,6	107,8	107,2	107,9	107,5	107,3	107,3	107,0	-0,4
import		106,4	106,4	106,2	107,1	106,1	105,5	106,3	105,7	105,6	105,7	105,3	-0,4
Productie (volume gemiddelde dag)		103,9	.	111,6	102,0	98,2	.	117,8	99,1	117,6	110,8	.	-5,9
Bruto Toegevoegde Waarde (fk, volume)		104,3	.	111,3	102,8	100,9	.						1,3
Aantal bedrijven ²⁾	1000	10,1	10,6										
Uitgesproken faillissementen	1	131	86	29	22	27	20						
Aantal werkdagen	1	254	255	64	63	66	65	20	21	22	21	22	
Energieverbruik	PJ	43	.	11	12	9	.						

¹⁾ Laatste gepubliceerde maand t.o.v. vergelijkbare maand voorgaand jaar. Kwartaalcijfers laatste gepubliceerde kwartaal t.o.v. kwartaal voorgaand jaar²⁾ Stand per 1 januari.

Tabel 7.2

Conjunctuurtest ¹⁾ gegevens: Hout- en bouwmaterialen- en overige industrie

Business survey figures: Manufacture of wood and other products

	Eenheid	jaar		kwartaal				maand				Gemidd.	
		1997	1998	1997		1998		1997		1998		1999	laatste
				4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	dec.	jan.	dec.		
Orderontvangst t.o.v. vorige maand		5	1	-3	16	-3	2	-13	-11	16	-14	20	1
binnenlandse markt		6	1	-2	18	-3	1	-13	-9	17	-14	20	1
buitenlandse markt		-1	-4	0	-3	-2	0	-10	-8	10	-22	37	-2
Bedrijvigheid t.o.v. vorige maand		9	3	4	12	5	5	-8	-3	2	-11	-5	3
Bezettingsgraad ³⁾	%	86,9	86,8	87	87,9	87,6	87,1	84,7					86,8
Productiebelemmeringen ³⁾													
geen	%	80	79	82	81	79	78	79					79
stagnatie a.g.v.													
onvoldoende vraag	%	9	7	7	6	7	6	9					7
tekort aan arbeid	%	5	8	4	6	9	10	6					8
te geringe productiecapaciteit	%	3	2	2	3	2	2	1					2
overige belemmeringen	%	4	4	5	4	3	4	5					4
Orderpositie	⁴⁾	106,2	104,3	107,2	106,9	105,8	104,3	100,3	106,7	107,9	99,6	102,3	103,8
Beoordelingen:													
orderontvangst		-2	-5	0	4	-6	-2	-15	1	7	-11	-4	-6
orderpositie totaal		-1	-3	2	3	-5	-2	-10	6	7	-10	-1	-4
orderpositie buitenland		-11	-8	-11	-8	-7	-10	-8	-10	-14	-8	-5	-8
productiecapaciteit		2	1	2	1	-1	-2	4					1
voorraden gereed product		5	5	3	1	3	3	12	2	-1	11	14	6
Concurrentiepositie t.o.v. kw t-1													
binnenlandse markt		6	2	10	4	-1	1	2					2
buitenlandse markt													
binnen Europese Unie		-7	-7	-12	-13	-2	-3	-11					-7
buiten Europese Unie		-2	-7	-6	-3	-1	-13	-9					-7
Verwachting													
buitenlandse afzet komende 3 mnd		12	8	7	12	2	8	9					8
bedrijvigheid komende 3 mnd		12	8	0	23	6	11	-7	8	29	8	24	8
verkoopprijs komende 3 mnd		6	5	12	16	-5	-1	9	19	22	16	9	4
personeelssterkte komende 6 mnd		-2	0	3	1	0	0	-1					0
toe- of afname personeelssterkte	%	-0,1	0,1	0,2	0,2	-0,2	0,3	-0,1					0,1

¹⁾ De vragen zoals ze in de Conjunctuurtestenquête worden gesteld, zijn te vinden in de alfabetische begrippenlijst.²⁾ Verschil in percentage toegenomen / groot (+) en afgenomen / klein (-), tenzij anders vermeld.³⁾ Het kwartaalcijfer heeft betrekking op de laatste maand (verslagmaand) van het betreffende kwartaal.⁴⁾ Indices: maart 1996=100.

Gepubliceerde artikelen

In de Industriemonitor verschijnen maandelijks één of meer artikelen over de industrie. Onderstaande artikelen zijn reeds gepubliceerd.

Artikel	Auteur(s)	Maand
De industrie in 1998: afvlakking na een forse groei in 1997	Willem Heijnen	maart '99
Het producentenvertrouwen: conjunctuurwijzer van de CBS-koersindex?	Roberto Wekker	februari '99
Meer onderzoek en innovatie in Nederland	Luuk Klomp	januari '99
Internationalisering van de industrie	Robert Goedegebuure	januari '99
Vijf jaar PRODCOM in Nederland	Jos Smeets	november '98
Nederland en de industrie: werkloosheid, werkgelegenheid en arbeidstekort	Roberto Wekker	oktober '98
De cacaoonverwerkende industrie: een dwerg of een reus?	Willem Heijnen	september '98
Investeren in de toekomst	Gerhard Meinen	augustus '98
Gevaarlijk afval 1993-1996	Harrie Meeuwissen	juli '98
De statistiek van CV-ketels	Willem Heijnen Tjakko Tol	juni '98
De top vijftig Nederlandse export in de jaren negentig	Vick Smeets	mei '98
De economie en het weer, de kalender en incidenten	Roberto Wekker	april '98
Nijverheid verwacht ook in 1998 fors te investeren	Gerhard Meinen	maart '98
Industrie regionaal	Jeroen Reijnders	februari '98
Forse conjunctuuropleving in de industrie in 1997	Roberto Wekker	februari '98
De Nederlandse voedings- en genotmiddelenindustrie	Tjakko Tol	januari '98
Kennisvorming over diverse technologieën	Norbert van den Hove	december '97
De Nederlandse chemische industrie	Willem Heijnen	november '97
Het midden- en kleinbedrijf in de industrie	Andries Kuipers	oktober '97
Invoerprijzen en de inflatie	Noud van Giersbergen	september '97
Industriële automatisering goed voor economie	Eric Bartelsman George van Leeuwen Henry Nieuwenhuijsen	augustus '97
Bedrijfsopleidingen goed voor de productiviteit	Martin Boon Ben van der Eijken	juli '97
Investerings in de Nederlandse industrie	Gerhard Meinen Bert Verlinden	juli '97
De conjunctuurtest en zijn producentenvertrouwen	Wim de Goede	juni '97
Te weinig concurrentie in de Nederlandse industrie?	Aad Kleijweg Henry Nieuwenhuijsen	mei '97
De verpakkingketen verkend	Jeroen Reijnders	april '97
Producten en hun herkomst	Jan Manintveld	maart '97
Industrie verwacht forse groei investeringen in 1997	Gerhard Meinen	maart '97
De industrie en het milieu	Anne Katrien Amse	februari '97
Wat vinden ondernemers van de Europese interne markt?	Anne Katrien Amse Raoul Depoutot Ben van der Eijken Henry Nieuwenhuijsen	januari '97

Gepubliceerde producttabellen

Hieronder staat een overzicht van in de Industriemonitor opgenomen producttabellen (tabellen x.3).

De producttabellen bevatten een systematische opsomming van de meest recente productgegevens per branche. Verkopen in waarden worden per kwartaal gepubliceerd. De verkopen in hoeveelheden worden jaarlijks opgenomen in de Industriemonitor. Omdat bij publicatie van het meest recente kwartaal de voorgaande kwartalen worden geactualiseerd, kunnen deze cijfers afwijken.

Het nummer van de "Industriemonitor" wat hieronder vermeld staat, betreft het meest recente exemplaar waarin de productgegevens over de betreffende verslagperiode zijn opgenomen.

Periode	Waarde / hoeveelheid	Industriemonitor
1998	3 ^e kw	februari '99
	2 ^e kw	februari '99
	1 ^e kw	februari '99
1997	jaar	september '98
	jaar	september '98
	4 ^e kw	februari '99
	3 ^e kw	februari '99
	2 ^e kw	november '98
	1 ^e kw	november '98
1996	jaar	september '98
	jaar	september '98
	4 ^e kw	april '97
	3 ^e kw	februari '99
	2 ^e kw	november '97
	1 ^e kw	november '98
1995	jaar	juli '98
	jaar	juni '97
	4 ^e kw	juni '97
	3 ^e kw	februari '99
	2 ^e kw	november '97
	1 ^e kw	november '98
1994	jaar	juli '98
	jaar	juni '97
	3 ^e kw	februari '98
	2 ^e kw	november '97
	1 ^e kw	september '97
1993	jaar	juli '98
	jaar	februari '97

Andere CBS-publicaties

Statistisch Jaarboek

Dit boek bevat cijfers over alle aspecten van de Nederlandse samenleving: bevolking, inkomen, economie, prijzen, financiële markten, milieu en vele andere onderwerpen. Het verschijnt jaarlijks in januari.

Jaarlijks, 588 blz., f 49,95.

ISSN 0924-2686. Kengetal K-26/1999.

Statistisch Bulletin

Het Statistisch Bulletin verschijnt wekelijks met de meest recente uitkomsten van alle statistische onderzoeken van het CBS. Het abonnement omvat tevens het maandelijks Conjunctuurbericht. Hierin wordt de actuele stand van zaken in de Nederlandse economie met behulp van korte en krachtige analyses en grafische presentaties getoond.

- *Statistisch Bulletin: wekelijks, circa 10 blz.*
ISSN 0166-9680.

- *Conjunctuurbericht: maandelijks, 4 blz.*
ISSN 0920-9743.

f 131,00 per jaar.

95 jaren statistiek in tijdreeksen

Deze publicatie geeft historische reeksen waarmee de lange termijn ontwikkelingen in ons land sinds 1899 nauwkeurig kunnen worden gevolgd. De publicatie bevat tweeduizend tijdreeksen en meer dan honderd grafieken.

Eenmalig, 292 blz., f 54,50.

ISBN 90357-1595 0. Kengetal A-2 15/1899-1994.

Index

Het CBS-magazine met een geheel eigen vormgeving. Index geeft vanuit de statistische optiek een brede kijk op de vele economische en sociale aspecten van de samenleving. Veel thema-nummers met daarnaast een aantal gevarieerde onderwerpen.

Jaarlijks 10 nummers, circa 28 blz., f 122,50 per jaar.

ISSN 1380-7447. Kengetal A-152/1999.

Samenvattend overzicht van de industrie

Het samenvattend overzicht geeft een overzicht van de belangrijkste variabelen van de afzonderlijke productiestatistieken van bedrijven. De publicatie bevat ook informatie over de verkopen van zelfvervaardigde producten.

Jaarlijks, 85 blz., f 37,50.

ISSN 0168-5546. Kengetal K-160/1996/1997.

Nederlandse Economie

Met deze publicatie beoogt het CBS op prettig leesbare en breed en samenhangend overzicht te geven van de economie in Nederland. Behalve financieel-economische ontwikkelingen komen ook de arbeidsmarkt, bevolking, welzijn, milieu en regionale onderwerpen aan de orde. Door Nederland te spiegelen aan het buitenland, wordt bovendien de internationale positie van ons land belicht.

Jaarlijks, 204 blz., f 32,50.

ISSN 1386 - 1042

Branchepublicaties

Betreffende de industrie zijn in 1997 een tweetal branchepublicaties verschenen. Zij geven een compleet beeld van de branche in al haar facetten.

- De Nederlandse Chemische industrie 1996.
Jaarlijks, 60 blz., f 50,00.
ISSN 1387-7097. Kengetal K-278/1996.

- De Nederlandse Voedings- en genotmiddelenindustrie 1996.

Jaarlijks, 52 blz., f 30,00.

ISSN 1386-260x. Kengetal K-262/1996.

Maandstatistieken

Het CBS publiceert naast de Industriemonitor nog een aantal andere maandelijks periodieken. Enkele zijn:

- Maandstatistiek Internationale Handel
Maandelijks, ca. 30 blz., f 158,00 per jaar.
ISSN 1384-6981. Kengetal M-11.

- Sociaal-Economische Maandstatistiek
Maandelijks, ca. 80 blz., f 210,00 per jaar.
ISSN 0168-549X. Kengetal V-4/1999.

- Maandstatistiek van de Prijzen
Maandelijks, ca. 90 blz., f 205,00 per jaar.
ISSN 0166-9486. Kengetal U-2/1999.

- Maandstatistiek Detailhandel
Maandelijks, ca. 50 blz., f 163,00 per jaar.
ISSN 1385-0105. Kengetal L-10/1999.

- Maandstatistiek Bouwnijverheid
Maandelijks, ca. 40 blz., f 140,00 per jaar.
ISSN 0166-9338. Kengetal K-3/1999.

- Financiële Maandstatistiek
Maandelijks, ca. 50 blz., f 173,00 per jaar.
ISSN 1381-6780, Kengetal O-1/1999.

Catalogus CBS-publicaties

Een systematisch overzicht van alle publicaties die het CBS heeft uitgebracht. Deze is op aanvraag gratis verkrijgbaar (telefoon 045 - 570 7070).

Diskettes

Veel gegevens zijn ook op diskette verkrijgbaar. Er zijn onder meer maandelijks en jaarlijkse diskettes met alle beursindices. Bestellen: telefoon 045 - 570 7070.

Teletekst

Conjunctuurinformatie en de meest recente CBS-persberichten staan op pagina 556 en 557 van NOS-Teletekst.

Internet

Het CBS heeft een website. Deze is te bereiken via <http://www.cbs.nl>. De site bevat statistische kerncijfers over de Nederlandse samenleving. Actuele statistische uitkomsten staan in persberichten die kunnen worden gedownload.

Informatieservice

Het CBS: Betrouwbare informatie voor u

De Nederlandse overheid vindt het belangrijk dat u over betrouwbare en onafhankelijke informatie kunt beschikken. Het Centraal Bureau voor de Statistiek zorgt hier al bijna 100 jaar voor. Het CBS verzamelt, bewerkt en analyseert gegevens over alle aspecten van de Nederlandse samenleving. Hieruit publiceren wij informatie over bijvoorbeeld de Nederlandse economie maar ook over de leefsituatie van de bevolking en over het milieu. Tevens garanderen wij dat individuele gegevens van personen of bedrijven niet zijn af te leiden uit de gepubliceerde cijfers.

Veelzijdige en flexibele dienstverlening

CBS-informatie is voor iedereen toegankelijk. Vooral beleidsme-

opgenomen. Die informatie is op aanvraag verkrijgbaar bij onze Infogroepen. Van de onderwerpen die in de Industriemonitor staan zoals de productie, omzet, prijzen, in- en uitvoer en de conjunctuurtest zijn meer gedetailleerde gegevens beschikbaar voor specifieke branches en bedrijfstakken zoals de zuivelindustrie en de landbouwmachine-industrie. Kortom: voor alles wat u wilt weten over de industrie kunt u terecht bij onze Infogroep Industrie.

Branchepublicaties vervangen Productiestatistieken industrie

De publicaties Productiestatistieken industrie zoals ze tot en met het verslagjaar 1995 zijn verschenen, bestaan niet meer. Ze zijn

De Infogroepen	Telefoon	Fax	E-mail
Infoservice	(045) 570 70 70	(045) 570 62 68	infoserv@cbs.nl
Arbeid en Lonen	(070) 337 58 50	(070) 337 59 94	infosec@cbs.nl
Bedrijven (aantal)	(045) 570 79 37	(045) 570 62 66	infogwm@cbs.nl
Bevolking	(070) 337 58 30	(070) 337 59 87	infosbv@cbs.nl
Bouw	(070) 337 42 41	(070) 337 59 75	infolbn@cbs.nl
Consumentenprijsindex (inflatie)	(070) 337 58 09	(070) 337 59 94	infosec@cbs.nl
Cultuur, Toerisme en Recreatie	(070) 337 58 67	(070) 337 59 96	infokcr@cbs.nl
Gezondheid en Welzijn	(070) 337 58 64	(070) 337 59 79	infokgw@cbs.nl
Industrie	(045) 570 76 17	(045) 570 62 77	infolin@cbs.nl
Inkomen, Vermogen, Koopkracht	(045) 570 75 23	(045) 570 62 72	infosiv@cbs.nl
Internationale handel	(045) 570 79 17	(045) 570 66 75	infohnh@cbs.nl
Landbouw	(070) 337 58 03	(070) 337 59 51	infollb@cbs.nl
Milieu	(070) 337 58 96	(070) 337 59 76	infolmi@cbs.nl
Nationale rekeningen	(070) 337 58 76	(070) 337 59 81	infopni@cbs.nl
Onderwijs	(070) 337 53 45	(070) 337 59 78	infosoz@cbs.nl
Overheid	(070) 337 58 99	(070) 337 59 80	infokov@cbs.nl
Rechtsbescherming, Veiligheid	(070) 337 58 66	(070) 337 59 79	infokrv@cbs.nl
Internet-adres	http://www.cbs.nl		

dewerkers, markt- en bedrijfstakanalisten, onderzoekers en studenten maken hier veelvuldig gebruik van. Ook op de CBS-site op Internet is veel informatie te vinden. Hier vindt u Statline, de voor het publiek toegankelijke databank van het CBS. Deze is gevuld met actuele cijfers, persberichten, tijdreeksen etc. Vraagt u informatie bij ons aan dan verstreken wij die in de vorm die u wenst: per post, fax, e-mail, diskette of bij eenvoudige inlichtingen telefonisch. Alle informatie kan zowel incidenteel als op basis van een abonnement geleverd worden.

Onze informatie is in principe gratis. Dat houdt in dat telefonische inlichtingen gratis worden verstrekt en dat publicaties gratis toegankelijk zijn bij de CBS-bibliotheken in Voorburg en Heerlen en bij vele openbare en universiteitsbibliotheken. Voor het ontvangen van bijvoorbeeld publicaties of diskette betaalt u slechts de kosten van de informatiedrager en het verzenden. Als de door u gewenste informatie niet direct voorhanden is, kan het CBS maatwerk leveren. U betaalt dan de extra arbeidskosten.

De Infogroepen

Het CBS beschikt echter over veel meer, en meer gedetailleerde informatie dan er in een publicatie zoals de Industriemonitor wordt

vervangen door branchepublicaties die een actueel en totaal overzicht geven van de bij het CBS beschikbare informatie van de diverse branches in de industrie. In deze publicaties worden naast de uitkomsten van de productiestatistieken ook gegevens uit andere enquêtes over de desbetreffende branche opgenomen, zoals de afzet van producten, maandelijkse omzetcijfers, investeringen, producentenprijzen, in- en uitvoer, energieverbruik en gegevens uit de Milieustatistieken. De uitkomsten worden in hun onderlinge samenhang besproken zodat een actueel en totaal beeld wordt gegeven van de branche.

Reeds verschenen branchepublicaties zijn:

- *De Nederlandse Chemische industrie 1996*
- *De Nederlandse Voedings- en genotmiddelenindustrie 1996*

De informatie zoals die in de Productiestatistieken industrie was opgenomen, blijft echter wel beschikbaar in de vorm van tabellen, gebundeld per bedrijfstak (SBI 2 digit), bedrijfsgroep (SBI 3 digit) of bedrijfssubgroep (SBI 4 digit). Voor bestellingen hiervan kunt u contact opnemen met het CBS Heerlen, telefoon (045) 570 76 17, fax (045) 570 62 77.

Zojuist verschenen:

Samenvattend overzicht van de industrie. Deze publicatie is ten opzichte van de vorige uitgaven gewijzigd. Naast een overzicht van de belangrijkste variabelen van de afzonderlijke productiestatistieken van bedrijven, bevat de nieuwe editie tevens gegevens over de ontwikkelingen in 1997 en over de verkopen van zelfvervaardigde producten.

Alfabetische begrippenlijst

Bedrijfsinvesteringen in vaste activa

Tot de investeringen in vaste activa worden gerekend de goederen die worden aangeschaft (of in eigen beheer zijn voortgebracht) met het doel ze als kapitaalgoed in het productieproces aan te wenden. In het algemeen gaat het om goederen met een levensduur van meer dan een jaar bijvoorbeeld gebouwen, machines en vervoermiddelen. De toevoeging 'bruto' geeft aan dat de investeringen zowel de vervangings- als uitbreidingsinvesteringen omvatten. Het gaat hier om volumeontwikkelingen, dus gecorrigeerd voor prijsmutaties. Informatie: 070-3374795.

Bruto Binnenlands Product (BBP)

Het BBP is de som van de in het binnenland gevormde toegevoegde waarde inclusief de afschrijvingen. Deze indicator wordt veel gebruikt om de economische groei weer te geven. Bij het samenstellen van deze indicator gebruiken wij gegevens over zowel de productie als de bestedingen. Voor totaal Nederland is alleen de volumeontwikkeling opgenomen, dat wil zeggen voor prijsontwikkelingen.

BBP (mp)

Bruto Binnenlands Product tegen marktprijzen. Dit is inclusief het saldo van de indirecte belastingen en de prijsverlagende subsidies.

BBP (fk)

Bruto Binnenlands Product tegen factorkosten. Dit is exclusief het saldo van de indirecte belastingen en de prijsverlagende subsidies. Informatie: 070-3374795.

Bruto Toegevoegde Waarde

De bruto toegevoegde waarde is gedefinieerd als de waarde van de productie minus de waarde van het verbruik (inclusief afschrijvingen); het gaat hier om de waarde die wordt toegevoegd aan de goederen (en/of diensten) die in het productieproces worden gebruikt. Tot het verbruik behoren niet de diensten van de ingezette arbeid en kapitaal. Informatie: 070-3374795.

CBS-Koersindex

De CBS-Koersindex geeft de ontwikkeling weer van het gemiddelde koersniveau van gewone aandelen. De index wordt eenmaal per dag berekend op basis van de slotkoersen. In deze berekening worden alle op de beurs genoteerde Nederlandse gewone aandelen betrokken met uitzondering van aandelen van vastgoedfondsen, beleggings- en houdstermaatschappijen. Bij de berekening wordt wel gecorrigeerd voor kapitaalmutaties (bijvoorbeeld emissies), maar niet voor dividenduitkeringen. Het maandcijfer is het rekenkundig gemiddelde van de dagcijfers. Informatie: 070-3374627.

Conjunctuurtest

Elke maand houdt het CBS onder circa 1.700 ondernemingen uit de industrie een conjunctuurenquête. Deze enquête -de Conjunctuurtest- heeft tot doel binnen vier weken na een verslagmaand actuele informatie te verschaf-

fen over de economische ontwikkelingen in de bedrijfstak industrie en de daaronder vallende bedrijfsklassen en -groepen. Het gaat daarbij met name om de richting waarin een aantal conjunctuurindicatoren zoals bedrijvigheid, orderontvangst, voorraden, orderpositie etc. zich van maand op maand ontwikkelt. Met het oog hierop zijn de vragen eenvoudig gehouden. Er wordt niet naar exacte, kwantitatieve gegevens gevraagd. De cijfermatige presentatie van de resultaten over de vragen met een drieledige antwoordstructuur vindt plaats in de vorm van saldering van de positieve (gestegen; groot) en negatieve (gedaald; klein) antwoorden (in %). De saldi geven informatie over de richting waarin de variabelen zich hebben ontwikkeld. Bij de ontwikkelingsvragen geeft het saldo op zich al direct de richting aan. Bij de beoordelingsvragen, die een momentopname weergeven, is daartoe vergelijking met het saldo van de voorafgaande maand nodig. De gegevens worden verzameld bij bedrijven met minstens 10 werknemers.

Variabele in de tabel in de Industriemonitor met daaronder de vraagstelling op het enquêteformulier van de Conjunctuurtest.

Bedrijvigheid t.o.v. de vorige maand:

Het niveau van de productie is, vergeleken met de vorige maand (de invloed van feest- en vakantiedagen buiten beschouwing gelaten): toegenomen / vrijwel gelijk gebleven/ afgenomen.

Beoordeling orderontvangst:

De totale orderontvangst¹ in de afgelopen maand beoordelen wij, gelet op de tijd van het jaar, als: groot / normaal / klein.

Beoordeling orderpositie:

De orderportefeuille¹ beoordelen wij, gelet op de tijd van het jaar, als: groot / normaal / klein.

Beoordeling productiecapaciteit:

De huidige productiecapaciteit achten wij, gelet op de te verwachten afzetontwikkeling, als (te): groot / normaal / klein.

Beoordeling voorraden gereed product

Onze voorraden eindproduct beoordelen wij, gelet op de te verwachten afzetontwikkeling, als (te): groot / normaal / klein.

Bezettingsgraad:

De bezettingsgraad² van de beschikbare productie-installaties bedroeg in de verslagmaand ca.%

Concurrentiepositie t.o.v. kw t-1

De concurrentiepositie³ van ons bedrijf is in de afgelo-

¹ Indien u uitsluitend levert uit voorraad en de orderportefeuille is vrijwel nihil, dan kunt u voor 'orderontvangst' lezen 'omzet/verkoop'. Bij de beoordelingsvragen over de orderportefeuille geeft u vervolgens een oordeel over de huidige afzetontwikkeling van het bedrijf (gunstig = groot; ongunstig = klein).

² Bij incidentele toepassing van een meerploegenstelsel of overwerk, kan de bezettingsgraad meer dan 100% bedragen. Groot onderhoud kan tot een verlaging van de bezettingsgraad leiden.

pen 3 maanden op de markt: verbeterd / vrijwel gelijk gebleven / verslechterd.

Vervolg van variabele in de tabel in de Industriemonitor met daaronder de vraagstelling op het enquêteformulier van de Conjunctuurtest.

Orderontvangst t.o.v. de vorige maand:

De waarde van de orderontvangst¹ is vergeleken met de vorige maand uit het buitenland / uit het binnenland / in totaal: toegenomen / vrijwel gelijk gebleven / afgenomen.

Orderpositie:

Onze totale orderportefeuille⁴ vertegenwoordigt, bij normale werktijden, aan maanden werk ca.. mnd.

Productiebelemmeringen:

Onze productie ondervindt thans: a) geen belemmeringen, b) wel belemmeringen als gevolg van onvoldoende vraag / tekort aan arbeidskrachten / te geringe capaciteit van de productie-installaties / andere oorzaken, nl.

Verwachting bedrijvigheid:

Vergeleken met de afgelopen maand zal het gemiddelde productieniveau in de komende 3 maanden (de invloed van feest- en vakantiedagen buiten beschouwing gelaten): toenemen / gelijk blijven / afnemen.

Verwachting buitenlandse afzet:

De buitenlandse afzet zal in het komende kwartaal: toenemen / vrijwel gelijk blijven / afnemen.

Verwachting personeelssterkte:

Onze personeelssterkte zal in het komend halfjaar naar verwachting: toenemen / vrijwel gelijk blijven / afnemen.

Verwachting toe- of afname personeelssterkte:

Bij toe- of afnemen (van de personeelssterkte) het percentage vermelden: ca. ...%.

Verwachting verkoopprijs:

Onze verkoopprijzen zullen in de komende 3 maanden: stijgen / vrijwel gelijk blijven / dalen.

Producentenvertrouwen

Het producentenvertrouwen is een samengestelde stemmingsindicator opgebouwd uit antwoorden op drie vragen van de Conjunctuurtest industrie. Het betreft hier de vragen over de door de ondernemers te verwachten bedrijvigheid in de komende drie maanden, hun oordeel over de orderpositie en hun oordeel over de voorraden gereed product. Om dit in één kengetal naar buiten toe te kunnen brengen en daarnaast het verloop van de ontwikkeling van de industriële productie zo goed mogelijk te benaderen, wordt eerst het verschil tussen het percentage positieve en negatieve antwoorden zowel voor het seizoen als voor de lange termijn trend gecorrigeerd. Over de afgelopen 15 jaar heeft het CBS per vraag het vooruitlopen

³ De verhouding van de afzetprijs en/of kwaliteit van uw producten met die van andere aanbieders op de markt.

⁴ Orderportefeuille excl. Het reeds gerealiseerde deel aan onderhanden werk; incl. eventueel werk verbonden aan het op peil brengen van voorraden.

op de feitelijke ontwikkelingen gemeten. Op basis van deze gegevens worden de recente uitkomsten gewogen. De hieruit berekende uitkomst (producentenvertrouwen) geeft in één kengetal de stemming onder de ondernemers aan. Informatie: 070-3374362.

Consumentenprijsindex

De consumentenprijsindex heeft betrekking op alle goederen en diensten die huishoudens voor consumptie aanschaffen, excl. de verzekerde medische zorg. Zowel dagelijkse boodschappen als aankopen die minder vaak gedaan worden, zoals auto's en wasmachines horen hier toe. Ook betalingen aan de overheid voor verleende diensten (schoolgelden, secretarieleges) en zogenaamde consumptiegebonden belastingen zijn in de index opgenomen. De voor deze index gevolgde prijzen zijn de contactante prijzen, inclusief BTW. Informatie 045 - 5707487.

Consumentenvertrouwen

In het Consumentenconjunctuuronderzoek worden aan 1000 respondenten vijf vragen gesteld over de algemene economische situatie en de eigen financiële situatie. Van iedere vraag wordt het saldo van positieve en negatieve antwoorden in procenten van het totaal aantal antwoorden bepaald. Het 'Consumentenvertrouwen' wordt uitgedrukt als het rekenkundig gemiddelde van deze vijf saldi. De minimale waarde is dus -100; de maximale +100.

Economisch klimaat:

De ontwikkeling van het economisch klimaat wordt bepaald door twee vragen uit het Consumentenconjunctuuronderzoek over de algemene economische situatie in Nederland.

Koopbereidheid:

De ontwikkeling van de koopbereidheid wordt ontleend aan de antwoorden op drie vragen uit het Consumentenconjunctuuronderzoek naar de eigen financiële situatie, waaronder de vraag of de tijd gunstig wordt geacht grote aankopen te doen. Informatie: 045-5707487.

Energieverbruik

De som van aanvoer, winning en voorraadonttrekking, minus de afleveringen van energiedragers. Onder PJ (petajoule= 10¹⁵ joule) wordt een energiehoeveelheid verstaan die overeenkomt met 31,6 miljoen m³ aardgas. Informatie: 070-3374331.

Faillissementen

Het gaat bij de reeks Faillissementen om alle uitgesproken faillissementen, zowel van natuurlijke als van rechtspersonen. De cijfers worden niet gecorrigeerd voor faillietverklaringen die later ten gevolge van verzet, hoger beroep of cassatie worden vernietigd. Informatie: 070-3375642.

Geregistreerde werklozen

Onder de geregistreerde werklozen worden de bij een arbeidsbureau ingeschreven personen verstaan van 15-64 jaar die niet meer dan twaalf uur per week werken, twaalf uur of meer willen werken en daarvoor beschikbaar zijn. Er is niet gecorrigeerd voor seizoensinvloeden. Informatie: 070-3375449.

Gezinsconsumptie

De reeksen van de gezinsconsumptie geven de bestedingen weer van gezinnen. Dit is inclusief de aankopen van buitenlandse toeristen in Nederland en exclusief de aankopen van Nederlanders in het buitenland. De bestedingen betreffen aankopen van voedings- en genotmiddelen, duurzame consumptiegoederen en overige goederen en diensten. Het gaat in de Industriemonitor om volumeontwikkelingen, dus gecorrigeerd voor prijsmutaties. De maandcijfers van de gezinsconsumptie laten soms grote fluctuaties zien doordat de cijfers niet voor koopdagen en seizoensinvloeden gecorrigeerd zijn. Het is verstandig hier bij de interpretatie van de ontwikkelingen rekening mee te houden. Informatie: 070-3374795.

Invoer van goederen en diensten

De invoer is gewaardeerd tegen cif-prijzen (cost, insurances, freight). Dat wil zeggen inclusief alle vracht- en assurantiepremies die op het vervoer tot het punt van inklaring in Nederland betrekking hebben en exclusief invoerrechten, accijns op invoer en bijzondere verbruiksbelasting op auto's. Informatie: 070-3374795.

Omzet

Omzet betreft de factuurwaarde van de aan derden verkochte zelfvervaardigde of geassembleerde goederen en opbrengsten van diensten (exclusief: BTW, aan afnemers in rekening gebrachte accijnzen, verbruiksbelastingen, BPM op auto's en statiegelden). De gegevens worden verzameld bij bedrijven met minstens 20 werknemers. Informatie: 045-5706333.

Producentenprijzen industrie

De statistiek Producentenprijzen meet de prijzen die de producent of de importeur in rekening brengt aan de afnemers. De gevolgde prijzen zijn de gemiddelde maandprijzen exclusief BTW, af-fabriek, van de afgezette goederen. Voor de importprijzen is gebruik gemaakt van prijzen op cif-basis (cost, insurance, freight). Informatie: 070-3374710.

Productie-index

De productie-index geeft de volume-ontwikkeling van de bruto toegevoegde waarde tegen factorkosten weer. De cijfers zijn voor prijsinvloeden gecorrigeerd. Tevens vindt er een correctie plaats voor het aantal werkdagen in de betreffende maand. De cijfers betreffen dus de ontwikkeling van de gemiddelde dagproductie. Er wordt rekening gehouden met continudiensten. Voor de maandelijke productie-ontwikkelingen zijn ook seizoengecorrigeerde gegevens beschikbaar. Informatie: 070-3374788.

Uitvoer van goederen en diensten

De uitvoer van goederen is gewaardeerd tegen fob-prijzen (free-on-board). Dit is de waarde af-producent, vermeerderd met de handels- en vervoersmarges tot aan de Nederlandse grens. Onder de export zijn de goederen opgenomen die uit het Nederlandse vrije verkeer worden gebracht. Goederen die aan het buitenland zijn verkocht, maar nog niet geleverd, zijn niet als export beschouwd. Informatie: 070-3374795

Vacatures

Vacatures zijn arbeidsplaatsen waarvoor personeel wordt gezocht dat op korte termijn kan worden geplaatst. Tot en met het derde kwartaal van 1993 is het door het CBS gepubliceerde aantal vacatures van geheel Nederland exclusief die bij de overheid, het onderwijs, sociale werkplaatsen, uitzendbureaus en uitleenbedrijven. Vanaf het vierde kwartaal 1993 zijn alleen de vacatures bij de overheid en het onderwijs nog uitgesloten. Bij het aantal vervulde vacatures worden de vervallen vacatures meegerekend. Informatie: 070-3375449

Werkdagen

Aantal dagen in de maand verminderd met zaterdag en zondagen alsmede algemeen erkende feestdagen

Standaard bedrijfsindeling

In vrijwel alle economische statistieken van het CBS worden de gegevens geordend naar economische activiteit. Dit gebeurt op basis van de standaard bedrijfsindeling. De industrie is onderverdeeld in verschillende bedrijfsklassen. De totale industrie omvat de SBI 15 tot en met 37. Hieronder staan de bedrijfsklassen genoemd behorend bij de verschillende branches zoals ze gegroepeerd zijn in de Industriemonitor. Informatie: 045-5706933.

SBI	Rubriek in Industriemonitor
	<i>Voedings- en genotmiddelenindustrie</i>
15	Voedingsmiddelen- en drankenindustrie
16	Tabakverwerkende industrie
	<i>Textiel-, kleding- en lederindustrie</i>
17	Textielindustrie
18	Kleding- en bontindustrie
19	Leer-, lederwaren- en schoenindustrie (excl. kleding)
	<i>Papier- en grafische industrie</i>
21	Papier(waren)- en karton(waren)industrie
22	Uitgeverijen, drukkerijen, reproductie van opgenomen media
	<i>Aardolie-, chemische-, rubber- en kunststofverwerkende industrie</i>
23	Aardolie-, steenkoolverwerkende industrie
24	Chemische industrie
25	Rubber- en kunststofverwerkende industrie
	<i>Metaal- elektrotechnische en transportmiddelen-industrie</i>
27	Basismetalaalindustrie
28	Metaalproductenindustrie
29	Machine- en apparatenindustrie
30	Kantoor- en computerindustrie
31	Elektrische machines en apparatenindustrie
32	Audio-, video- en telecommunicatie- apparatenindustrie
33	Overige machines en apparatenindustrie (incl. medische apparatuur)
34	Industrie van auto's, aanhangwagens en opleggers
35	Overige transportmiddelenindustrie
	<i>Hout-, bouwmaterialen en overige industrie</i>
20	Hout-, kurk-, rietwarenindustrie (excl. meubels)
26	Glas-, aardewerk-, cement-, kalkindustrie
36	Meubel- en overige industrie.